

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 25 JULI 1951

No 1784

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)*

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

INHOUD

	Blz.
De verdeling van ons nationale inkomen door <i>J. C. Wijnmaalen</i>	552
Wetsontwerp Toezicht Credietwezen door <i>Mr</i> <i>Ph. C. M. van Campen</i>	555
De huidige situatie op de katoenmarkt in de Verenigde Staten door <i>W. Kats</i>	557
De Engelse Regering gaat vaste prijzen los maken door <i>Drs J. F. van Netten</i>	559
Boekbespreking: Herman Meyer: Op weg naar samenwerking in vrijheid, <i>bespr. door Drs J. J. Uhl</i>	560
Geld- en kapitaalmarkt	561
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Juni 1951 door <i>V. van Rompuy</i>	562
Statistieken: Bankstaten	563
Werkloosheid en werkverruiming in Neder- land	563
Gecombineerde maandstaat van de grote ban- ken in Nederland	563
Interim-prijnsindexcijfers van het gezinsver- bruik in Nederland	563

Gebeurtenissen

in de politieke sfeer doen onwillekeurig denken aan het „Voor wat, hoort wat”. Dit schijnt althans het motto te zijn geweest van de Spaans-Amerikaanse besprekingen over het inschakelen van Spaanse bases in de Westelijke defensie en het „Leitmotiv” van Nelson Rockefeller's pleidooi om ten minste \$ 500 mln ter beschikking te stellen voor technische bijstand aan minder ontwikkelde gebieden, vanwaar de Verenigde Staten 73 pCt van de door hen benodigde grondstoffen betrekken. De Franse regeringsformateur, René Mayer, is er niet in geslaagd langs dezelfde lijn de vereiste 314 stemmen „mee” te krijgen. Inzake het Perzische oliegeschil houdt men zich vooralsnog bezig met het uitwisselen van voorstellen; afgewacht moet worden, of partijen hierin de gedachte van het „Voor wat, hoort wat” zullen kunnen ontdekken.

Het oliegeschil heeft Canada inmiddels gestimuleerd om, naarstiger dan ooit, te zoeken naar mogelijkheden om het binnenlands oliegebruik geheel te dekken door eigen productie, een doel, dat men, gezien de snelle toeneming dezer productie, binnen een decennium denkt te bereiken. Een snelle toeneming geven eveneens de Amerikaanse defensie-uitgaven te zien; thans hebben zij een hoogte bereikt van \$ 35 mrd per jaar — 100 pCt hoger dan een jaar geleden — en volgens de bestaande plannen zullen zij eind 1951 tot \$ 50 mrd en medio 1952 zelfs tot ongeveer \$ 65 mrd per jaar stijgen. Een niet minder indrukwekkende groei vertoont de wereldbevolking. Zij is sedert 1900 toegenomen van 1.552 mln tot 2.378 mln; de huidige toeneming bedraagt ongeveer 60.000 zielen per dag.

Aan de toeneming van het tekort op de Belgische handelsbalans — met gemiddeld fr. 668 mln over de eerste vijf maanden van dit jaar — is een eind gekomen; Juni leverde nl. een exportsaldo van niet minder dan fr. 1.920 mln op. Finland publiceerde nog gunstiger resultaten. Het tekort op de handelsbalans, dat in het eerste halfjaar in dit land pleegt op te treden — in 1950 2,3 mrd mark —, heeft dit jaar plaats gemaakt voor een overschot van 8 mrd mark en de verwachtingen voor het tweede halfjaar, het eigenlijke exportseizoen, zijn hoog gespannen. Minder hoog gespannen zijn de verwachtingen omtrent de ontwikkeling van de Engelse betalingsbalans. Zelfs de wetenschap, dat er in de piano-export zoveel muziek zit, dat Engeland in dezen met 68,5 pCt van de wereldexport de leiding heeft, zal Minister Gaitskells aanstaande uitcenzetting van de economische toestand vermoedelijk niet in majeur doen uitvallen.

Allesbehalve hoog gespannen zijn de verwachtingen in ditzelfde land omtrent de kolenvoorziening in de komende winter; zelfs is ernstig gewaarschuwd voor een nieuwe kolencrisis. Zou er enig verband bestaan tussen de dreigende koude en het succes van de aldaar gevoerde campagne tegen de hoedenloosheid, met als slagzin „A hat makes all the difference”?

DE NATIONALE IRAANSE OLIE MAATSCHAPPIJ

zal ruwe olie, evenals andere olieproducten verkopen f.o.b. Abadan of Bandar Maachour (gelegen aan de Perzische Golf), op de volgende voorwaarden:

- 1 Aan de kopers van de voormalige maatschappij (Anglo Iranian Oil Company), die reeds de producten van de voormalige Anglo-Iranian Oil Company gekocht hebben tussen 1 Januari 1948 en 20 Maart 1951, onder overlegging van de benodigde documenten, zullen de prijzen berekend worden, volgens die van de Perzische Golf, gebaseerd op de internationale prijzen.
- 2 Wat de andere kopers betreft, zullen de olieproducten tegen de hoogst geboden prijs verkocht worden.
- 3 De betaling kan geschieden door de opening van een accreditief ten name van de „Nationale Iraanse Olie Maatschappij”, op een bank, erkend in Iran, of door een directe betaling via een bank, in transferabele dollars of ponden, of Zwitserse francs of Roupia's uit India.
- 4 De schepen om de olieproducten te vervoeren moeten door de kopers zelf worden verschaft.

„De tijdelijke Beheerders van
De Nationale Iraanse Olie Maatschappij”.

Groothandel

IN HET NUMMER VAN DEZE WEEK:

De Groothandel en de Schappen.
Wereldmarkt-perspectieven.
West-Duitsland houdt koers.
Tanger.
Groothandelsprijzen.
Exploratiereis naar Zuid-Amerika.
Met Exportbijlage „Netherlands Trade Bulletin”

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS SCHIEDAM

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

UITGIFTE van

f 5.000.000.- 4% OBLIGATIËN

in stukken van f 1000.-

tot de koers van 100 pCt.

De INSCHRIJVING op bovengenoemde uitgifte zal op

VRIJDAG 27 JULI 1951

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur zijn opengesteld bij de kantoren van ondergetekenden

te ROTTERDAM, AMSTERDAM en 's-GRAVENHAGE. Exemplaren van het prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn aldaar verkrijgbaar.

ROTTERDAMSCHЕ BANK N.V.
AMSTERDAMSCHЕ BANK N.V.

Opdrachten, welke Dinsdagmorgen in ons bezit zijn, worden in de uitgave van dezelfde week opgenomen.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

J. C. WIJNMAALEN, De verdeling van ons nationale inkomen.

De verdeling van het nationale inkomen kan men onderscheiden in twee stadia, nl. de functionele (primaire) inkomensverdeling en de secundaire (sociale) inkomensverdeling. Onder functioneel inkomen dient te worden verstaan de primaire beloning voor de productieve prestaties; het secundaire inkomen kan men definiëren als het inkomen, dat per huishoudingengroep voor besteding beschikbaar komt, nadat inkomensoverdrachten — een gevolg der fiscale activiteit van de Overheid — hebben plaatsgevonden. In dit artikel is een overzicht van de functionele en de secundaire inkomensverdeling en een overzicht van de inkomensoverdrachten samengesteld over de jaren 1938, 1947, 1948, 1949 en 1950. Uit deze overzichten valt o.a. af te lezen, dat de secundaire loonquote hoger is dan de functionele. Ondanks de huur- en pachtstop, waardoor een belangrijk gedeelte van het ondernemersinkomen praktisch op vooroorlogs peil is gehouden, is de functionele loonquote sinds 1948 lager dan in 1938, terwijl zij in 1949 en 1950 een verdere daling vertoont. De secundaire loonquote ligt sedert 1948 lager dan vóór de oorlog.

Mr Ph. C. M. VAN CAMPEN, Wetsontwerp Toezicht Credietwezen.

In diepste wezen is de critiek op het wetsontwerp tot toezicht op het credietwezen volgens schr. hierop gegrond, dat de ontworpen regeling op het punt van de afdoende afbakening van de eigen rechtspositie van de particuliere credietinstellingen binnen het kader van de wettelijke regeling tekort schiet. Indien in de overheidszorg voor het monetaire evenwicht ook de credietpolitiek van het particuliere bankwezen wordt betrokken, dient de wettelijke regeling, die daarop is gericht, in aansluiting aan de Bankwet 1948, gebaseerd te worden op de samenwerking van de Overheid, van De Nederlandsche Bank en van het particuliere bankwezen zelf. De eigen rol van de particuliere credietinstellingen in de gezamenlijke zorg voor het monetaire evenwicht, voor zover het bankcrediet daarop van invloed is, dient op passende wijze te worden erkend en geregeld. Schr. gaat hier nader op in, daarbij pogend het debat over het wetsontwerp tot meer zakelijke proporties terug te brengen.

W. KATS, De huidige situatie op de katoenmarkt in de Verenigde Staten.

Het in de Verenigde Staten in 1951 met katoen beplante areaal bedraagt 29.510.000 acres; de katoenogst zal zeer waarschijnlijk 16 à 17 mln balen bedragen. Volgens een waarschijnlijk de Secretary of Agriculture, Vonneg, zullen de beperkingen op de export worden opgeheven, wanneer de officiële oogstraming per 1 Augustus a.s. 16 à 17 mln balen belooft. Intussen werd het exportquotum voor de periode 1 Augustus—30 November 1951 van 2½ tot 3½ mln balen verhoogd. De relatieve katoenschaarste heeft, dank zij het opheffen van de areaalrestricties en het herstel van het particuliere initiatief, een snel einde genomen. Wat het te verwachten prijsverloop voor Amerikaanse katoen betreft, merkt schr. o.a. op, dat door het „Government Cotton Loan Program” een bodem in de markt wordt gelégd, waarmee een stabilisatie van de katoenmarkt wordt bereikt, en dat de prijsontwikkeling voor Ameri-

kaanse katoen van doorslaggevende betekenis is voor het prijsverloop van de overige soorten katoen op de wereldmarkt. De mogelijkheid bestaat, dat de prijzen voor exoten vooralsnog boven het Amerikaanse prijspeil zullen blijven (dollarschaarste).

Drs J. F. VAN NETTEN, De Engelse Regering gaat vaste prijzen losmaken.

De Engelse Regering heeft gemeend het stelsel van „resale price maintenance”, prijshandhaving, waarbij de fabrikant of groothandelaar vaststelt tegen welke prijzen zijn producten door de detaillist en anderen verkocht moeten worden, waarbij op niet-naleving van deze instructies sancties volgen, te moeten aanpakken — de Lloyd Jacob-commissie had de wenselijkheid hiervan al in 1949 bepleit. — en heeft een beknopt Witboek over deze materie gepubliceerd, waarop het in de volgende parlementsitting actie hoop te nemen. Schr. maakt nu in dit artikel bij de verschillende argumenten vóór en tegen prijshandhaving een aantal aantekeningen, welke zijn gebaseerd op bovengenoemd Witboek en de schermutselingen, die zich hierover momenteel in de Engelse pers afspeelen.

— SOMMAIRE —

J. C. WIJNMAALEN, La répartition du revenu national aux Pays-Bas.

Cet article donne un aperçu de la répartition fonctionnelle et secondaire des revenus concernant les années 1938, 1947, 1948, 1949 et 1950.

Mr Ph. C. M. VAN CAMPEN, Le projet de loi relatif au contrôle de crédit.

La critique formulée au sujet du projet de loi néerlandais relatif au contrôle de crédit est basée sur le fait que la réglementation projetée pour délimiter efficacement la position légale des institutions privées de crédit est insuffisante. Si l'autorité qui s'occupe de l'équilibre monétaire veut déterminer la politique de crédit des banques privées, les dispositions légales régissant cette matière doivent être basées sur la collaboration entre le gouvernement, la Nederlandsche Bank et les banques privées.

W. KATS, La situation actuelle du marché de coton aux Etats-Unis.

La récolte américaine de coton s'élèvera probablement cette année-ci à 16 ou 17 millions de ballots. La pénurie relative en matière de coton a donc pris fin. L'auteur expose en ce qui concerne les prix du coton américain que le „Government Cotton Loan Program” a pourvu le marché d'un fond pour stabiliser le marché et couvrir. La possibilité n'est pas exclue que les prix du coton non-américain se maintiendront au dessus du niveau des prix américains.

Drs J. F. VAN NETTEN, Le gouvernement britannique lâche les prix imposés.

Le gouvernement du Royaume Uni a cru nécessaire d'entamer le système du prix fixe qui permet au fabricant ou au marchand de gros de déterminer les prix, auxquels leurs produits doivent être vendus par le détaillant. Un livre blanc a été publié. L'auteur commente le pour et le contre des arguments allégués.

De verdeling van ons nationale inkomen

Het nationale inkomen — waaronder dient te worden verstaan: de netto-waarde van alle in Nederland gedurende een jaar voortgebrachte goederen en diensten, inclusief de netto-inkomsten uit het buitenland en de Overzeese Gebiedsdelen — is een belangrijk gegeven bij vraagstukken van velerlei aard. Men gebruikt het bij conjunctuurstudies, om de welvaart van een land te meten in vergelijking tot andere landen, om het belang van de onderlinge verhoudingen der verschillende bedrijfstakken in de welvaart van ons land vast te stellen, enz. Een belangrijke plaats neemt de verdeling van het nationale inkomen in bij loonpolitieke onderhandelingen; vooral de verdeling er van over de samenwerkende productiefactoren is daarbij van groot belang. Immers, indien men beschikt over kwantitatieve gegevens betreffende de verdeling van het nationale inkomen is het mogelijk zich een beeld te vormen van de relatieve inkomenspositie der samenwerkende groepen, zoals bijv. loontrekkers en zelfstandigen.

In het hiernavolgende zal worden getracht door middel van een kwantitatieve analyse een inzicht te verschaffen hoe de verdeling van het nationale inkomen is geweest in 1938, hoe in 1947 t/m 1949 en hoe zij zich vermoedelijk in 1950 zal hebben gerealiseerd.

De verdeling van het nationale inkomen kan men onderscheiden in twee stadia, nl.:

- a) de functionele (primaire) inkomensverdeling;
- b) de secundaire (sociale) inkomensverdeling.

Het eerste stadium is de verdeling van het nationale inkomen naar de functie der productiefactoren. Onder functioneel (primaire) inkomen dient — voor zover het betreft de beloning voor de productiefactor arbeid en voor de activiteit der ondernemers (kapitaalverstrekkers en zelfstandigen) — te worden verstaan de primaire beloning voor de productieve prestaties.

Bij de Overheid ligt de zaak enigszins anders, daar wordt het inkomen „verdiend” door middel van belastingheffingen. Een deel van de belastingen is bestemd voor de beloning van de productiefactoren, waarop door de Overheid beslag is gelegd. Een ander deel heeft als bestemming om te worden overgedragen aan de particuliere sector. Deze fiscale activiteit van de Overheid heeft een herverdeling van het nationale inkomen tot gevolg. Voordat dus het inkomen voor de diverse huishoudingengroepen voor besteding beschikbaar komt, vindt eerst nog een reeks van inkomensoverdrachten plaats van de ene huishoudingengroep naar de andere. Men kan nu het secundaire inkomen definiëren als het inkomen, dat per huishoudingengroep voor besteding beschikbaar komt, nadat de inkomensoverdrachten hebben plaatsgevonden.

Om het gestelde duidelijk te doen uitkomen zijn een tweetal overzichten samengesteld, te weten:

- a) een overzicht van de functionele en de secundaire inkomensverdeling;
- b) een overzicht van de inkomensoverdrachten.

Het overzicht van de functionele en secundaire inkomensverdeling geeft een indeling in vijf huishoudingengroepen: zelfstandigen (ondernemers en kapitaalverstrekkers), loontrekkers, ambtenaren, pensioen- en steuntrekkers en de institutionele inkomenstrekkingen (Overheid en pensioen- en verzekeringsfondsen). Deze groepen zijn als volgt te definiëren:

- 1) zelfstandigen: die groep, waarin het inkomen grotendeels wordt verdiend door het aanvaarden van risico's;
- 2) loontrekkers: die groep, die door middel van arbeid

in loondienst in zijn onderhoud voorziet;

- 3) ambtenaren: die groep, die door middel van arbeid in overheidsdienst (excl. overheidsbedrijven) in zijn onderhoud voorziet;
- 4) pensioen- en steuntrekkers: die groep, die de uitkeringen ontvangt voornamelijk uit hoofde van de sociale verzekeringswetten;
- 5) institutionele inkomenstrekkingen. Onder deze groep zijn gerangschikt de Overheid, welke inkomen geniet in de vorm van belastingen, rente-ontvangsten en winsten, en de pensioen- en verzekeringsfondsen, die inkomen genieten door middel van rente-ontvangsten uit hoofde van beleggingen.

Ambtenaren in dienst van overheidsbedrijven zijn in de groep loontrekkers medegerekend, dit, omdat de overheidsbedrijven zijn ingedeeld bij de bedrijfshuishoudingen.

De Overheid (excl. overheidsbedrijven) is beschouwd als een productiehuishouding van bijzondere aard. De belangrijkste functie, die zij sinds lang vervult is de voorziening van de volkshuishouding met collectieve goederen en diensten. Collectieve goederen missen de eigenschap marktgoederen te zijn, terwijl toch de gemeenschap er nut van heeft. Daar de Overheid deze goederen voortbrengt, kan haar in dit opzicht een productiefunctie worden toegekend. In tegenstelling tot de door de bedrijfshuishoudingen voortgebrachte goederen vinden de collectieve goederen dus voor het grootste gedeelte geen afzet op een markt. Een objectieve ruilwaarde is derhalve zonder nadere discussie niet aan deze goederen toe te kennen.

De door de overheidsbedrijven voortgebrachte producten echter, worden evenals die der bedrijfshuishoudingen wel afgezet op een markt. Ze hebben hierdoor dus ook een andere betekenis dan de collectieve goederen en diensten, die niet op een markt worden afgezet.

In het binnenland kan men dus twee soorten productiehuishoudingen onderscheiden: de bedrijven, die voor een markt produceren en waarbij de ondernemersfunctie op de voorgrond treedt en de Overheid, welke haar collectieve goederen niet op een markt afzet.

De door de Overheid geheven belastingen kunnen worden ingedeeld in twee hoofdgroepen, nl.:

- a) kostprijsverhogende belastingen¹⁾;
- b) zgn. „directe belastingen” op winsten en inkomens.

Slechts de kostprijsverhogende belastingen zijn in het overzicht gezien als een primaire beloning voor de productieve functie van de Overheid.

In tabel 2 is als inkomen, dat wordt verdeeld, genomen het „nationale inkomen tegen marktprijzen”. Wanneer men hiervan aftrekt de kostprijsverhogende belastingen (minus de subsidies aan bedrijfshuishoudingen), dan verkrijgt men het nationale inkomen uitgedrukt in factorkosten.

TABEL 1.
Berekening van het totale nationale inkomen tegen marktprijzen over de jaren 1938, 1947 t/m 1950.
(in mrd gld)

Jaar	Totaal nationaal inkomen in factorkosten	Kostprijsverhogende belastingen minus subsidies	Totaal nationaal inkomen tegen marktprijzen
1938	4,90	0,49	5,39
1947	11,25	0,82	12,07
1948	12,88	1,35	14,23
1949	14,15	1,76	15,91
1950	15,50	2,01	17,51

¹⁾ De kostprijsverhogende belastingen hebben tot grondslag het volume, respectievelijk de waarde van de geproduceerde of afgezette goederen of van de verbruikte productiefactoren en worden in tegenstelling tot de winstbelasting onder de kostenfactoren gerekend.

TABEL 2.

Functionele en secundaire inkomensverdeling a)

Omschrijving	Functionele inkomensverdeling										Inkomensoverdrachten					Secundaire inkomensverdeling									
	in mrd gld					in pCt van totaal					in mrd gld					in mrd gld					in pCt van totaal				
	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950
1. Zelfstandigen (ondernemers en kapitaalverstrekkers)	2,23	4,73	5,73	6,66	7,38	41,4	39,2	40,3	41,9	42,1	-0,31	-0,96	-1,04	-1,29	-1,34	1,92	3,77	4,69	5,37	6,04	35,6	31,2	33,0	33,8	34,5
2. Loontrekkers:																									
a. van bedrijven	2,08	4,97	5,66	6,07	6,65	38,6	41,2	39,8	38,1	38,0	-0,15	-0,53	-0,68	-0,78	-0,89	1,93	4,44	4,98	5,29	5,76	35,8	36,8	35,0	33,2	32,9
b. ambtenaren	0,38	1,36	1,34	1,25	1,30	7,0	11,3	9,4	7,9	7,4	-0,06	-0,23	-0,24	-0,25	-0,26	0,32	1,13	1,10	1,00	1,04	5,9	9,4	7,7	6,3	5,9
3. Institutionele inkomens-trekkers: Overheid (kostpr. verh.bel. minus subsidies, rente en winst) en pensioen- en verz.fondsen (rente en winst)	0,70	1,01	1,50	1,93	2,18	13,0	8,3	10,5	12,1	12,5	0,22	-1,24	1,41	1,77	1,90	0,92	2,25	2,91	3,70	4,08	17,1	18,6	20,4	23,2	23,3
4. Steun-, pensioen- en rentetrekkers	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,30	0,48	0,55	0,55	0,59	0,30	0,48	0,55	0,55	0,59	5,6	4,0	3,9	3,5	3,4
Totaal nat. inkomen tegen marktprijzen	5,39	12,07	14,23	15,91	17,51	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0	5,39	12,07	14,23	15,91	17,51	100	100	100	100	100

a) Bronnen: functionele inkomensverdeling: regels 1, 2a en 2b:

Advies inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek van de Sociaal-Economische Raad (publicaties van de S.-E.R., 1951 no 1, blz. 51.) Het inkomen van zelfstandigen is hierbij gecorrigeerd voor de uitkeringen van rente en winst aan de Overheid en aan pensioen- en verzekeringsfondsen.

regel 3: 1938 en 1947:

„De Nationale Jaarrekeningen: doeleinden, problemen, resultaten”, no 8 der Monografieën van de Nederlandse Conjunctuur van het C.B.S., tabel 78, blz. 107 en tabel 79, blz. 109.

1948 t/m 1950:

Centraal Economisch Plan, tabel 14 blz. 36/37 en tabel 2, bijlage II blz. 45. inkomensoverdrachten: zie tabel 3.

Het overzicht van de inkomensoverdrachten toont het verloop der inkomensoverdrachten van de ene huishoudingengroep naar de andere. De saldi der inkomensoverdrachten per huishoudingengroep geven de verschillen aan tussen de functionele (primaire) en de secundaire (sociale) inkomensverdeling.

Uit de opbrengst van de productie vloeit het functionele inkomen voort. Na de herverdeling der inkomens door middel van inkomensoverdrachten komt het uiteindelijke inkomen beschikbaar voor de aankoop van de geproduceerde goederen.

De door zelfstandigen te betalen pensioenbijdragen betreffen de door deze groep te betalen premies voor lijfrenten. De lijfrentepremies zijn onder de inkomensoverdrachten gerangschikt, omdat men mag aannemen, dat deze als regel uit het inkomen worden voldaan. Een en ander in tegenstelling met de ontvangen uitkeringen van lijfrenten en de betaalde in- en afkoopsommen, die op de kapitaalrekening worden geboekt, omdat zij de vermogenspositie van de betreffende groep beïnvloeden.

De pensioen- en verzekeringsfondsen, die een deel vormen van de „institutionele inkomens-trekkers”, zijn als een aparte huishoudingengroep naast de Overheid beschouwd, omdat ze een belangrijke plaats bij de besparingen innemen. Het kenmerkende van deze groep is nl., dat ze collectieve fondsen van individuele spaargelden vormen. De overige institutionele beleggers (spaarbanken, giro-diensten, enz.) treden slechts als intermediaire financieringsinstituten op de kapitaalmarkt op. Deze zijn dus te beschouwen als beleggingsinstituten van individuele spaargelden zonder dat hierbij collectieve fondsen worden gevormd.

De verdeling van het te betalen belastingbedrag aan directe belastingen in 1938 door de groep zelfstandigen, loontrekkers, ambtenaren en pensioen- en steuntrekkers geschiedde aan de hand van de onderzoeken van Ir H. Vos²⁾. Hieruit blijkt, dat de lagere inkomens-trekkers voor de oorlog relatief weinig hebben bijgedragen tot de totale belastingopbrengst afkomstig van de particuliere sector.

De verdeling van het te betalen belastingbedrag van 1947 t/m 1950 geschiedde mede aan de hand van onderzoeken door Dr D. B. J. Schouten³⁾.

²⁾ Ir H. Vos: „Enige kwantitatieve onderzoeken over de betrekkingen tussen overheidsfinanciën en volkshuishouding”.

³⁾ Dr D. B. J. Schouten: „Overheidsfinanciën in de Volkshuishouding”.

TABEL 3.

Inkomensoverdrachten a).

(in mrd gld)

Omschrijving	1938		1947		1948		1949		1950	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
1. Zelfstandigen										
Pensioenbijdragen	0,07	0,36	0,11	1,15	0,11	1,29	0,11	1,43	0,12	1,53
Belasting	0,12	0,30	0,36	0,25	0,31	0,31				
Rente van de Overheid										
	0,31	0,96	1,04	1,29	1,34					
2. Loontrekkers										
Pensioenbijdragen	0,10	0,05	0,22	0,31	0,33	0,35	0,39	0,39	0,44	0,45
Belastingen										
	0,15	0,53	0,68	0,78	0,89					
3. Ambtenaren										
Pensioenbijdragen	0,04	0,02	0,08	0,15	0,08	0,16	0,08	0,17	0,09	0,17
Belastingen										
	0,06	0,23	0,24	0,25	0,26					
4. Institutionele inkomens-trekkers										
Pensioenbijdragen	0,21	0,41	0,52	0,58	0,65					
Pensioenuitkeringen ..	0,17	0,37	0,44	0,45	0,48					
Rente van de Overheid aan pensioen- verz.fondsen	0,07	0,07	0,15	0,13	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15
Annuititeiten	0,07	0,13	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15	0,15
Belastingen	0,44	1,64	1,86	2,06	2,22					
Rente aan zelfstandigen	0,12	0,30	0,36	0,25	0,13					
Steun aan werklozen e.d.	0,14	0,14	0,17	0,17	0,18					
	0,22	1,24	1,41	1,77	1,90					
5. Steun- en pensioen-trekkers										
Steun van de Overheid	0,14	0,14	0,17	0,17	0,18					
Pensioenuitkeringen ..	0,17	0,37	0,44	0,45	0,48					
Belastingen		0,01	0,03	0,06	0,07					
	0,30	0,48	0,55	0,55	0,59					

a) Bronnen:

1938: „Het nationale inkomen van Nederland 1921-1939”, no 7 der Monografieën van de Nederlandse Conjunctuur van het C.B.S., tabellen 2 e.v. en blz. 18-20.

De verdeling van de directe belastingen over de groepen zelfstandigen, loontrekkers, ambtenaren en pensioen- en steuntrekkers geschiedde aan de hand van de onderzoeken van Ir H. Vos in „Enige kwantitatieve onderzoeken over de betrekkingen tussen overheidsfinanciën en volkshuishouding”.

1947 t/m 1950: De cijfers voor pensioenbijdragen en -uitkeringen zijn gebaseerd op jaarverslagen van pensioen- en verzekeringsfondsen. De verdeling van de belastingbedragen geschiedde mede aan de hand van onderzoeken door Dr D. B. J. Schouten in zijn boek: „Overheidsfinanciën in de Volkshuishouding”.

Werd in de tabellen 2 en 3 — die der functionele en secundaire inkomensverdeling en die der inkomensoverdrachten — als maatstaf genomen het totale nationale inkomen tegen marktprijzen, in de nu volgende opstellingen zal de relatieve inkomenspositie van loontrekkers en zelfstandigen worden uitgedrukt door middel van de verhouding van het loon- resp. ondernemersinkomen ten op-

TABEL 4.

Functionele en secundaire inkomensverdeling.

Omschrijving	Zelfstandigen (ondernemers en kapitaalverstrekkers)					Loontrekkers a)					Totaal nationaal inkomen van bedrijven				
	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950
	(in mrd gld)														
Ondernemersinkomen plus ingehouden winst	2,04	4,69	5,60	6,43	7,25						2,04	4,69	5,60	6,43	7,25
Loonsom plus pensioenbijdragen						2,08	4,97	5,66	6,07	6,65	2,08	4,97	5,66	6,07	6,65
Nat. inkomen vóór inkomensoverdrach- ten b)	2,04	4,69	5,60	6,43	7,25	2,08	4,97	5,66	6,07	6,65	4,12	9,66	11,26	12,50	13,90
Idem in procenten	49,6	48,6	49,7	51,5	52,2	50,4	51,4	50,3	48,5	47,8	100	100	100	100	100
Saldo inkomensoverdrachten	-0,31	-0,96	-1,04	-1,29	-1,34	0,15	-0,05	-0,13	-0,23	-0,30	-0,16	-1,01	-1,17	-1,52	-1,64
Nat. inkomen na inkomensoverdrachten	1,73	3,73	4,56	5,14	5,91	2,23	4,92	5,53	5,84	6,35	3,96	8,65	10,09	10,98	12,26
Idem in procenten	43,7	43,1	45,2	46,8	48,2	56,3	56,9	54,8	53,2	51,8	100	100	100	100	100

a) Inclusief pensioen- en steuntrekkers.

b) De cijfers betreffende de verdeling van het nationaal inkomen vóór

zichte van het totale inkomen van deze beide groepen. Immers, bij de beoordeling van de relatieve inkomenspositie dezer beide partijen moet men afzien enerzijds van de groei van het ambtenarencorps en anderzijds van de ontwikkeling der kostprijsverhogende belastingen en subsidies. Wil men dus bepalen wat de aandelen van de loontrekkers en de ondernemers (kapitaalverstrekkers en zelfstandigen) in het door deze groepen voortgebrachte product van bedrijven zijn, dan dient te worden uitgegaan van het nationale inkomen, verdiend in bedrijven tegen factorkosten⁴⁾. Hierdoor wordt bereikt, dat de aandacht meer geconcentreerd wordt op de eigenlijke arbeiders, wier inkomen bij eventuele loononderhandelingen in het geding is.

Uiteraard worden bij de groep loontrekkers wederom medegerekend de lonen van het personeel, werkzaam bij de overheidsbedrijven; dit omdat deze bedrijven — zoals reeds uiteengezet — als een voor een markt werkende partij optreden.

Ook bij de inkomensoverdrachten zijn te dien aanzien soortgelijke correcties aangebracht.

TABEL 5.

Inkomensoverdrachten.

(in mrd gld)

Omschrijving	1938		1947		1948		1949		1950	
	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Zelfstandigen										
Pensioenbijdragen		0,07		0,11		0,11		0,11		0,12
Belastingen	0,12	0,36		1,15		1,29		1,43		1,53
Rente van de Overheid			0,30	0,36		0,25		0,31		
		0,31		0,96		1,04		1,29		1,31
Loontrekkers										
Pensioenbijdragen		0,10		0,22		0,33		0,39		0,44
Belastingen		0,06		0,34		0,41		0,46		0,52
Steun van de Overheid	0,14		0,14		0,17		0,17		0,18	
Pensioenuitkeringen	0,17		0,37		0,44		0,45		0,48	
	0,15		0,05		0,13		0,23		0,30	

Conclusies.

Aan de hand van de verkregen resultaten volgens de tabellen 4 en 5 is het thans mogelijk een vergelijking te maken van de loonquote, resp. ondernemersinkomenquote van het inkomen verdiend in bedrijven (zie noot 4).

Uit de berekeningen (tabel 4) valt het volgende af te lezen. De secundaire loonquote ligt zoals te verwachten is hoger dan de functionele. Ondanks het feit van de huur- en pachtstop, waardoor een belangrijk gedeelte van het ondernemersinkomen op een praktisch vooroorlogs peil is gehouden, is de functionele loonquote sinds 1948 lager dan in 1938, terwijl ze in 1949 en 1950 een verdere daling vertoont. De secundaire loonquote is reeds in het jaar 1948 lager dan voor de oorlog en ligt lager dan in 1938. Dit is een gevolg van de gestegen belastingdruk op de loontrekkers t.o.v. voor de oorlog.

Uit tabel 5 blijkt voorts, dat pari passu met de relatief

⁴⁾ De rente en winst ontvangen door institutionele inkomenstrekkers is hier buiten beschouwing gelaten.

inkomensoverdrachten zijn ontleend aan het „Advies van de Sociaal-Economische Raad” inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek.

sterk toegenomen directe belastingdruk de loontrekkers thans aanzienlijke bedragen ontvingen op grond van sociale verzekeringswetten.

Bij de beoordeling van de cijfers dient men voorts nog rekening te houden met het feit, dat uit het ondernemersinkomen ook investeringen dienen te worden gefinancierd, hetgeen niet het geval is voor het looninkomen: Evenmin zijn in de berekening opgenomen de aantallen personen, die een bepaalde groep vertegenwoordigen. Wat die aantallen betreft kan wel worden gezegd, dat deze in de groep zelfstandigen weinig beweging vertonen, terwijl het tegenovergestelde kan worden beweerd van de groepen loontrekkers en steun-, pensioen- en rentetrekkers. Een en ander betekent, dat de inkomenspositie per hoofd van de loontrekkers gemiddeld nadeliger is dan uit de tabellen blijkt.

Ten overvloede zij nog opgemerkt, dat de cijfers voor het jaar 1950 een voorlopig karakter dragen en dat bij de vaststelling van de inkomensoverdrachten op sommige plaatsen gebruik moest worden gemaakt van ramingen.

Als vergelijkingsjaar is gekozen 1938, dit, omdat daarvoor aansluiting werd verkregen met de cijfers gepubliceerd in het „Advies van de Sociaal-Economische Raad” inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek. Daar vergelijkbare gegevens voor de periode 1925 t/m 1929 — wat bij de in dit artikel gebezigde nominale inkomens een juistere vergelijkingsbasis met vóór de oorlog is — niet voorhanden waren, is, gezien de belangrijkheid van deze materie, voorlopig 1938 als vergelijkingsjaar aangehouden.

Tot slot geeft tabel 6 nog een inzicht in de druk der directe belastingen in procenten van de bruto-inkomens van de groepen loontrekkers en zelfstandigen.

TABEL 6.

Directe belastingen van zelfstandigen en loontrekkers in procenten van hun bruto-inkomen verdiend in bedrijven.

Omschrijving	Zelfstandigen					Loontrekkers				
	1938	1947	1948	1949	1950	1938	1947	1948	1949	1950
Functioneel onder- nemersinkomen	2,04	4,69	5,60	6,43	7,25					
Rente van de Overheid	0,12	0,30	0,36	0,25	0,31					
Functioneel inkomen van loontrekkers						2,08	4,97	5,66	6,07	6,65
Steun van de Overheid						0,14	0,14	0,17	0,17	0,18
Pensioenuitkeringen						0,17	0,37	0,44	0,45	0,48
Bruto-inkomen ver- diend in bedrijven	2,16	4,99	5,96	6,68	7,56	2,39	5,48	6,27	6,69	7,31
Directe belastingen a) in procenten	0,36	1,15	1,29	1,43	1,53	0,06	0,34	0,41	0,46	0,52
	16,6	23,1	21,7	21,4	20,2	2,5	6,2	6,5	6,8	7,1

a) Bij de bepaling van het gedeelte der opbrengst der directe belastingen, dat gedragen wordt door zelfstandigen, is geen rekening gehouden met een bedrag, dat het inhouden van de belastingachterstand representeert. Deze achterstand heeft voornamelijk betrekking op de oorlogsjaren 1940-1945 en de na-oorlogse jaren 1945 en 1946; zij wordt geacht te drukken op deze jaren en niet op de hier onderzochte jaren 1947 t/m 1950. Verder wordt opgemerkt, dat de opbrengst der heffingen ineens buiten de directe belastingen is gehouden. Deze belastingen worden veelal niet uit het lopende inkomen voldaan, maar uit realisering van vermogensbestanddelen.

Wetsontwerp Toezicht Credietwezen

Het artikel „De critiek op het Wetsontwerp Toezicht Credietwezen” in „E.-S.B.” van 27 Juni 1951 mag m.i. niet onbesproken blijven. Men kan het eens zijn met de geachte schrijver uit particuliere financiële kringen, dat terzake van de belangen, die met de ontworpen wettelijke regeling van het toezicht op het bankwezen op het spel staan, „samenwerking tussen Overheid en bankwezen” toch wel zeer wenselijk moet worden geacht. Men kan het eveneens er mede eens zijn, dat het door De Nederlandsche Bank na haar nationalisatie gevoerde beleid geen aanwijsbare grond van wantrouwen heeft gegeven. Men kan eveneens er mede accoord gaan, dat de eerlijkheid gebiedt er van uit te gaan, dat de monetaire autoriteiten in ons land, evenzeer als in het buitenland, zeker bevoegdheden nodig hebben om hun functie te vervullen. Maar de eerlijkheid gebiedt mij vooral te erkennen het oneens te zijn met het door de geachte schrijver vermeende „gebrek aan vertrouwen in de beleidskracht en de onpartijdigheid van De Nederlandsche Bank in brede kringen van ons land, o.a. blijkend uit het feit, dat haar tegenover de credietinstellingen dat overwicht ontbreekt, hetwelk hier te lande vroeger steeds een axioma was”.

Het evenbedoeld overwicht van De Nederlandsche Bank was en is nog steeds een feit. Het vloeide aanvankelijk voort uit de feitelijke verhoudingen van particulier bankwezen tot De Nederlandsche Bank, waarbij de laatste de prerogatieven uitoefende en nog uitoefent van de „bankers-bank”. Zij ontwikkelde zich verder na de oorlog onder vigueur van de geldsaneringsmaatregelen, de regeling van de effectenregistratie, van het buitenlands betalingsverkeer en van de afwikkeling van de geldzuivering met de daarbij behorende kwalitatieve credietcontrole, die met ingang van 1 Januari jl. in een kwantitatieve credietcontrole werd omgezet. Het vertrouwen van het bankwezen in het krachtens dit feitelijk en naderhand ook juridisch gefundeerde overwicht toegepaste beleid is gebleken en blijkt nog dagelijks uit het grote begrip, waarmee de financiële instellingen dit beleid zijn tegemoet getreden en daaraan uitvoering hebben gegeven, hoezeer men het lang niet altijd noch met de inhoud van zekere maatregelen, noch met de wijze waarop zij tot stand werden gebracht, eens kon zijn. Gelukkig is daarbij echter steeds plaats geweest voor een openhartig gesprek, waarbij in geval van meningsverschil voortgezet overleg dikwijls tot een toenadering van standpunten leidde, hoezeer — de eerlijkheid gebiedt ook zulks te erkennen — het wel eens lang kon en kan duren alvorens tegemoetkomende regelingen daaruit voortvloeien. De eerlijkheid gebiedt overigens te erkennen, dat een zekere halstarrigheid in de afwijzing van tegemoetkomingen geenszins als een van de grootste ondeugden van een financier kan worden aangemerkt. Het in hem gekoesterd vertrouwen is dikwijls mede daarin gefundeerd.

Naar mijn mening raken wij met de suggestie van de geachte schrijver uit particuliere financiële kringen in „E.-S.B.” van 27 Juni jl. om De Nederlandsche Bank te wraken als de centrale met het toezicht op het particuliere bankwezen belaste instantie nog verder van huis. Het principiële bezwaar tegen het wetsontwerp tot toezicht op het credietwezen is m.i. niet gefundeerd in wantrouwen jegens De Nederlandsche Bank, doch veeleer daártegen gericht, dat materieel noch formeel in de regelingen van dat wetsontwerp aan het particuliere bankwezen zelf en deszelfs organen van toezicht een eigen plaats wordt gelaten in de beleidsbepaling terzake van de bedrijfseconomische en algemeen economische gestie van de credietinstellingen, voor zover deze aan het te creëren

wettelijk toezicht worden onderworpen. De betekenis daarvan is in het bankwezen te scherper gevoeld, omdat het geheel buiten de totstandbrenging van dit toch ook zeer technische ontwerp is gelaten, waarmee een tijdperk van „over U en zonder U” scheen ingeluid.

Indien ter uitvoering van art. 9 van de Bankwet 1948 het toezicht van De Nederlandsche Bank op het particuliere bankwezen bij de wet wordt geregeld, ligt het in de lijn van de ontwikkeling, dat daarin het overwicht van de Minister van Financiën en van De Nederlandsche Bank bij de desbetreffende beleidsbepaling wordt bevestigd, maar gaat het niet aan daarbij formeel aan het credietwezen zelf practisch geen enkele „saying” toe te kennen. Bij de Bankwet 1948 worden terzake van het monetair beleid de verhoudingen tussen de Overheid en De Nederlandsche Bank wettelijk geregeld. Ondanks de nationalisatie van De Nederlandsche Bank behield de laatste een eigen taak en werd een zo onafhankelijk mogelijke uitvoering gewaarborgd door de eigen rechtspositie van De Nederlandsche Bank zo goed mogelijk te verankeren. De Bankwet 1948 ging nog verder en betrok ook het particuliere credietwezen in het monetaire beleid door De Nederlandsche Bank met het toezicht op de gestie van het bankwezen te belasten en daarvoor te verwijzen naar een regeling van de verhoudingen tussen De Nederlandsche Bank en het particuliere bankwezen bij de wet. Deze staat nu op het punt geboren te worden, maar aan het desbetreffende wetsontwerp kleeft m.i. het grote gebrek, dat niet gelijk in de Bankwet 1948 is geschied ten opzichte van De Nederlandsche Bank, in de ontworpen wettelijke regeling van de betrekkingen tussen De Nederlandsche Bank en het particuliere bankwezen, aan dit laatste ook een eigen plaats en rechtspositie en daarmee ook een „saying” wordt toegekend. Ook al wordt het particuliere karakter van deze instellingen in tact gelaten, toch blijft de noodzaak bestaan, indien de ontwikkeling er toe leidt de traditionele verhoudingen tussen De Nederlandsche Bank en het particuliere bankwezen bij de wet te regelen, daarin ook zorgvuldig af te bakenen de rechtspositie van de particuliere credietinstellingen tegenover het wettelijk toezicht. Men kan zich voorstellen, dat de ontwerpers en zeker De Nederlandsche Bank niet anders voor ogen heeft gestaan dan de voortzetting van het traditionele gesprek met het particuliere bankwezen; de consequentie van de wettelijke regeling brengt evenwel mede, dat niet alleen de bevoegdheden van de autoriteiten worden geregeld, maar — althans in een democratische rechtsstaat behoort het zo te gaan, zolang de noodtoestand geen grotere remedies vergt — dat ook de „saying” en het beroepsrecht van de instellingen, wier beleid wordt bepaald door de krachtens de wettelijke bevoegdheden te treffen maatregelen en te nemen beslissingen, afdoende worden geregeld.

In diepste wezen is de critiek op het wetsontwerp tot toezicht op het credietwezen naar mijn mening hierop gegrond, dat de ontworpen regeling op het punt van de afdoende afbakening van de eigen rechtspositie van de particuliere credietinstellingen binnen het kader van de wettelijke regeling tekort schiet. Indien in de overheidszorg voor het monetaire evenwicht ook de credietpolitiek van het particuliere bankwezen wordt betrokken, dient de wettelijke regeling, die daarop is gericht, in aansluiting aan de Bankwet 1948 gebaseerd te worden op de samenwerking van de Overheid (Minister van Financiën, voor zover niet het algemeen regeringsbeleid bij wijze van kabinetspolitiek in het geding is), van De Nederlandsche Bank, wier taak in de Bankwet 1948 is geregeld

en verder staat te worden uitgewerkt in de wettelijke regeling tot het toezicht op het credietwezen en van het particuliere bankwezen zelf. Het vorenstaande moge voldoende zijn ter adstructie van de stelling, dat de critiek tegen het wetsontwerp niet kan worden ondervangen door nu ook nog De Nederlandsche Bank in haar taak en positie te beknotten. Het tegendeel is het geval; niet slechts dient de desbetreffende functie van De Nederlandsche Bank te worden bevestigd, ook zal met zorg dienen te worden nagegaan, dat deze functie in het wetsontwerp niet ook maar enigermate wordt ondermijnd. Daarnaast dient echter ook op passende wijze de eigen rol van de particuliere credietinstellingen in de gezamenlijke zorg voor het monetaire evenwicht, voor zover het bankcrediet daarop van invloed is, te worden erkend en geregeld.

Ter verwezenlijking van het vorenstaande vereisen de navolgende onderdelen van het wetsontwerp bijzondere aandacht:

1. Een registratie ook van credietinstellingen, die gelijk de commissonnairs reeds lid zijn van de Vereeniging voor den Effectenhandel, of zoals de spaarbanken onder toezicht staan van de Nederlandsche Spaarbankbond of gelijk de boerenleenbanken zijn aangesloten bij een van de Centrale Banken, komt overbodig voor, indien het in de bedoeling ligt, hetgeen vanzelfsprekend kan worden geacht, de genoemde centrale instellingen als organen van toezicht in te schakelen. Het lidmaatschap van of het aangesloten zijn bij een der genoemde centrale instellingen moet voldoende zijn; dit mag niet twijfelachtig worden gesteld door een verplichte aanmelding ter registratie bij De Nederlandsche Bank, die eventueel de opneming in het register zou kunnen weigeren. Indien dit laatste de bedoeling zou zijn, zou de verplichte registratie deswege onaanvaardbaar zijn; is zulks niet de bedoeling, dan is de verplichte registratie overbodig. Ook uit een oogpunt van wetstechniek kan zij worden gemist, indien slechts de bepaling zou worden opgenomen, dat de wettelijke regeling alleen van toepassing is op credietinstellingen, die zijn ingeschreven in het register dan wel zijn aangesloten bij of zich onder toezicht hebben gesteld van een erkend orgaan van toezicht.

2. Voor registratie bij De Nederlandsche Bank zouden in de hiervoor geschetste gedachtengang alleen in aanmerking komen handelsbanken en de centrales van landbouwcredietbanken en verder nog spaarbanken of boerenleenbanken, die niet bij een orgaan van toezicht zijn aangesloten. Daarmede zou ook een einde zijn gemaakt aan de onduidelijke positie van de centrales van landbouwcredietbanken in het aanhangige wetsontwerp, die volgens het wetsontwerp geen handelsbank zijnde toch in het register der handelsbanken moeten worden ingeschreven (art. 3 lid 1) en als zodanig geen landbouwcredietbank zijn (art. 3, lid 3) en derhalve volgens de tekst van art. 1 juridisch buiten de regeling van de wet zouden blijven, hetgeen uiteraard niet de bedoeling is. Indien de bij een Centrale aangesloten boerenleenbanken niet meer in een afzonderlijk register zouden worden ingeschreven, zou daarmee ook een einde zijn gemaakt aan de controverse oproepende splitsing van Centrales en aangesloten boerenleenbanken in verschillende afdelingen van het register, die in strijd is met de economische eenheid, die deze instellingen de facto vormen. Ook zou daarmee de onduidelijkheid worden opgeheven, die aan art. 2, lid 1, kleeft, bepalend, dat een afdeling van het register door een ander orgaan kan worden gehouden en daarmede in strijd met de kennelijke bedoeling per afdeling slechts de aanwijzing van één orgaan mogelijk maakt, hetgeen met het oog op de situatie in het landbouwcredietwezen, waarin twee centrale banken werkzaam zijn, evenwel niet houdbaar is.

3. Met name zou in de regeling van art. 9 een eigen rechtspositie moeten worden toegekend aan de organen, aan wie volgens het desbetreffende artikel van het ontwerp het toezicht ten dele kan worden opgedragen. In de constructie van het wetsontwerp, dat alleen een toezicht erkent van De Nederlandsche Bank, zouden deze organen slechts als gedelegeerden van De Nederlandsche Bank kunnen optreden. Dit moet m.i. evenwel in strijd worden geacht met de historische functie van de bedoelde organen, wier originair toezichtsrecht door de wet zou dienen te worden erkend, met dien verstande, dat zij zich, voor zover zij worden ingeschakeld in het wettelijke toezicht, zouden hebben te richten naar de aanwijzingen van De Nederlandsche Bank, evenwel met recht van beroep overeenkomstig de wettelijke regeling daarvan.

4. De reglementering van de bedrijfsvoering, zoals deze door art. 10 van het ontwerp wordt mogelijk gemaakt, zou van het eigenlijke toezicht dienen te worden onderscheiden. Daarnaast zou ook moeten blijken, of de reglementering plaatsvindt uit bedrijfseconomisch dan wel uit algemeen economisch en monetair oogpunt. Bij de regeling van de samenwerking der drie betrokken partijen zal hiermede n.l. moeten worden rekening gehouden. Zo zou in afwijking van hetgeen thans in art. 30 wordt voorgesteld, alleen bij de reglementering uit de monetaire gezichtshoek, behoefte bestaan aan de toepasselijkheid van art. 26 van de Bankwet 1948, dat de Minister van Financiën de bevoegdheid toekent aanwijzingen te geven aan De Nederlandsche Bank ter coördinatie van de monetaire en financiële politiek der Regering. Voorts zou ook het bevoegdheidsarsenaal van art. 10, lid 5, aanzienlijk dienen te worden ingeperkt, voor zover betreft de reglementering uit bedrijfseconomisch oogpunt. Voor de „onderdelen van liquide middelen” (art. 10, lid 5 sub o) zouden zo nodig verplichte minimum kasreserves, zoals bedoeld in de meerderheidsnota van de S.-E.R., in de plaats kunnen komen. Ten slotte zou juist in de regeling van art. 10 de „saying” van het betrokken bedrijfsleven uitdrukkelijk moeten worden opgenomen, bijv. in deze zin, dat algemene voorschriften als bedoeld in art. 10 slechts dan bij K.B. kunnen worden vastgesteld, indien de Bankraad gunstig heeft geadviseerd in overeenstemming met de betrokken bedrijfsgroepen. Alleen langs deze weg schijnt het mogelijk te ontkomen aan een wettelijke omschrijving van de begrippen „liquide middelen, credietuitzettingen enz.”, die ingevolge wettelijke bepaling nader zouden moeten worden omschreven in de algemene voorschriften, die in de geschetste gedachtengang slechts in overeenstemming met het betrokken bedrijfsleven bij K.B. zouden kunnen worden vastgesteld.

Ook kan men zich nog afvragen, of de reglementeringsmogelijkheid uit de monetaire gezichtshoek niet dient te worden opgenomen in de wet, die krachtens art. 17 van de Bankwet 1948 nog moet worden uitgevaardigd, nu in dat artikel door het amendement Sassen uitdrukkelijk is vastgelegd, dat het wettelijk gelddekkingsstelsel mede dient te zijn gericht op de bevordering van een stabiele waarde van de Nederlandse geldeenheid en derhalve ook daarbij het bankcrediet als een voor de handhaving van het monetaire evenwicht relevante factor in aanmerking dient te worden gebracht. De reglementeringsmogelijkheid uit de monetaire gezichtshoek zou dan slechts bij wijze van tijdelijke noodregeling in de wet tot toezicht op het credietwezen dienen te worden opgenomen. Ook zou slechts in een dergelijke noodregeling, waarvan de Staten-Generaal de werkingsduur in de hand zou moeten houden, een bepaling mogen voorkomen, als thans in art. 19 van het ontwerp is vervat, inhoudende, dat statuten, reglementen en zelfs overeenkomsten van credietinstellingen met derden gesloten door een pennestreek van de administratie kunnen worden opzij geschoven.

5. Tenslotte zou de regeling van het beroepsrecht zodanig dienen te worden uitgewerkt, dat wordt voorkomen, dat de Minister recht zou kunnen spreken in eigen zaak. In een beroepsconstructie als die van het wetsontwerp zou althans de Raad van State dienen te worden ingeschakeld.

Met de voorafgaande uiteenzettingen is een poging gedaan om naar aanleiding van het artikel uit particuliere financiële kringen het debat over het wetsontwerp tot toezicht op het credietwezen tot meer zakelijke proporties terug te brengen. Aan de handhaving daarvan werd wel enigszins afbreuk gedaan door niemand minder dan Minister Mansholt, die in de aanvaarding van het wetsontwerp een offer zag van het bedrijfsleven tegenover de door de arbeidersstand aanvaarde consumptiebeperking van 5 pCt. Nog erger maakte het naar mijn bescheiden mening Ir H. Vos in „Vrij Nederland” van 30 Juni, die aan de stormloop tegen het wetsontwerp de diepere betekenis toekende van „een aanslag op het levenspeil van de massa over het hoofd van de Minister van Financiën heen”. Met deze opwekking der politieke gemoeieren komen wij niet verder. Zij is ook niet nodig om tot een positief resultaat te komen, hoewel de politieke strekking van het met het wetsontwerp aan de orde gestelde vraagstuk niet kan worden ontkend. In het zo juist aangehaalde artikel van Ir H. Vos werd deze politieke strekking als volgt aangeduid en daarmee, zoals volgens de korte inhoudsopgave ook de bedoeling van de schrijver was, de achtergrond van het wetsontwerp belicht: „Nationale en internationale structuurwijzigingen hebben de betekenis van de monetaire politiek, en van banken credietwezen vergroot. Doch gelijktijdig daarmee groeit de verantwoordelijkheid van de gemeenschap in deze sectoren, gelijktijdig daarmee neemt de mogelijkheid van particuliere verantwoordelijkheid af. Hoe eerder dit doordringt, ook bij de bankiers, des te minder heftig zal de strijd behoeven te zijn om de vormen van toezicht op — of eigendom van — het bankbedrijf”. Daartegenover zou ik willen stellen, dat ook het bankbedrijf als een sector van de gemeenschap dient te worden erkend en dienovereenkomstig bij de wettelijke regeling van dat bedrijf — het wetsontwerp gaat immers verder dan een rege-

ing van het toezicht alleen — aan het bedrijfsleven zelf een stem in het kapittel dient te worden gegeven. Daarbij is het nog van belang om vast te stellen, dat welhaast bij geen enkele andere groep der gemeenschap steeds een zo grote verantwoordelijkheid jegens het monetaire welzijn van de gemeenschap heeft bestaan als juist bij het particuliere bankwezen. Hoe meer deze overtuiging veld wint, des te gemakkelijker zal het vallen, ook het medezeggingsrecht van het particuliere bankwezen in het toezicht op en de reglementering van zijn bedrijf te erkennen. Dan zal het ook nog wel meevallen met de verscheurdheid, waarvan de schrijver uit particuliere financiële kringen gewaagt, want inmiddels wordt het traditionele gesprek tussen De Nederlandsche Bank en het particuliere bankwezen voortgezet en gelukkig nu eindelijk ook over het wetsontwerp tot toezicht op het credietwezen.

Eindhoven, 1 Juli 1951.

Mr Ph. C. M. VAN CAMPEN.

De huidige situatie op de katoenmarkt in de Verenigde Staten

1. Het „acreage-report” over de Amerikaanse katoenoogst.

Het eerste oogstrapport voor het nieuwe seizoen — het zgn. „acreage-report” — is door het Departement van Landbouw te Washington op 9 Juli jl. wereldkundig gemaakt.

Het totale met katoen beplante areaal in de Verenigde Staten bedraagt in 1951 29.510.000 acres, tegenover 18.613.000 acres in 1950. Het beplante areaal is derhalve met 58½ pCt toegenomen. Zoals bekend, werd van overheidswege gestreefd naar een areaal van 28.536.000 acres, 53 pCt meer dan in 1950. Dit „target” werd met 5½ pCt overschreden.

Overeenkomstig de verwachtingen zijn met name de arealen in de grote productiegebieden, nl. in Californië, Arizona en Nieuw Mexico aanzienlijk uitgebreid. In Texas is de aanplant de grootste sinds 1933.

Ofschoon de oogst er over het algemeen gunstig voorstaat, hangt veel af van de klimatologische omstandigheden en eventuele insectenschade, welke opbrengst uiteindelijk zal worden bereikt per acre. De ontwikkeling van de oogst in de maanden Juli en Augustus is daarbij van overheersende betekenis. In de eerste plaats moet rekening gehouden worden met een verliespercentage

ten gevolge van het prijs geven van diverse katoenakkers. Bedoeld wordt het verschil tussen het geplante en het geoogste areaal. Dit verliespercentage varieert tussen de 4,1 pCt en 1 pCt, zoals blijkt uit de gegevens van de oogsten 1930 t/m 1949. Voorts ondergaat de opbrengst per acre een nogal aanzienlijke reductie ten gevolge van weersinvloeden en insectenschade. De gemiddelde verliezen over de jaren 1939—1948 bedroegen:

wegens klimatologische omstandigheden	17,1 pCt
Bollweevil-schade	8,4 pCt
andere insectenschade	2,5 pCt
overige oorzaken	2,8 pCt
	<hr/> 30,8 pCt

Ten gevolge van de hoger genoemde oorzaken daalde in de jaren 1939—1948 de gemiddelde opbrengst per acre van 378 lbs met 30,8 pCt tot 261,3 lbs.

Eerst op 8 Augustus wordt een officiële raming gegeven van de opbrengst per acre, alsmede van de te verwachten productie in balen, volgens de stand per 1 Augustus 1951.

Voorlopig zal men derhalve genoegen moeten nemen met ramingen van de productie, welke gebaseerd zijn op de opbrengsten per acre in het verleden.

Hieronder volgen enkele dezer becijferingen:

areaal 29.510.000 acres.

bruto.

Gebaseerd op een opbrengst per acre ad 269,2 lbs (1950) 16.619.000 bn v. 500 lbs.
 Gebaseerd op een opbrengst per acre ad 283,9 lbs (1949) 17.526.000 bn v. 500 lbs.
 Gebaseerd op een opbrengst per acre ad 272,96 lbs ¹⁾ 16.851.000 bn v. 500 lbs.

¹⁾ Het gemiddelde van de 5 jaren 1946—1950.

De oogst zal zeer waarschijnlijk een omvang hebben van 16 à 17 miljoen balen, wanneer men rekening houdt met het verliespercentage wegens „abandonment”.

De meeste particuliere oogstramingen fluctueren rond de 17 miljoen balen.

De N.Y. termijnnoteringen daalden na publicatie van het „acreage-report” met 50 punten voor October N.Y. en 53 punten voor December N.Y., vergeleken met de slotnoteringen van 6 Juli jl.

	Slot 6 Juli 1951	Slot 9 Juli 1951
October N.Y.	36,15 c	35,65 c
December N.Y.	35,87 c	35,34 c

De marktdaling bleef, ondanks de baisse-gunstige areaalraming, beperkt, omdat de particuliere oogstramingen van ca 16½ à 17 miljoen balen vóór de publicatie van het „acreage-report” reeds in de noteringen van de laatste tijd waren verdisconteerd.

Volgens een korte tijd geleden afgelegde verklaring van de Secretary of Agriculture, Brannan, zullen de beperkingen op de export worden opgeheven, wanneer de raming per 1 Augustus a.s. omtrent de omvang van de oogst 16 of 17 miljoen balen belooft. Intussen heeft het Departement van Landbouw wegens de gunstige vooruitzichten van de nieuwe oogst het exportquotum voor de periode 1 Augustus—30 November 1951 van 2½ tot 3½ miljoen balen verhoogd. Voor het seizoen 1950/51 bedroeg het exportquotum in totaal 3.696.000 balen.

Ten gevolge van de geringe oogst in 1950 hebben de Verenigde Staten, wat de voorziening der katoenconsumerende landen met Upland cottons betreft, aanzienlijk terrein verloren aan de overige productielanden in Zuid-Amerika, het Midden-Oosten en Afrika en last but not least aan de rayonsector. Met een grote oogst en als de voortekenen niet bedriegen een teruglopende consumptie in de Verenigde Staten zelf in het vooruitzicht, bestaat er uiteraard grote drang het noodgedwongen prijsgegeven afzetgebied zo spoedig mogelijk weer terug te winnen. Vandaar, dat de beginallocaties vóór de te verwachten opheffing van het gehele allocatiesysteem na 8 Augustus a.s., kort na bekendmaking van het „acreage-report” praktisch op het peil gebracht worden van de totale allocaties, die voor het seizoen 1950/51 golden.

Het systeem van afgifte van exportvergunningen door het Departement van Handel (O.I.T.) te Washington zal echter zeer waarschijnlijk blijven bestaan. Immers, door middel van het zgn. „exportlicensing-system” heeft men voor onvoorziene omstandigheden de uitvoer geheel in de hand. Bovendien kan op deze wijze uitvoer naar landen behorende tot de Russische invloedssfeer worden tegengegaan.

De tot dusverre bestaande relatieve katoenschaarste heeft dank zij het opheffen van de areaal-restricties en het herstellen van het particuliere initiatief een snel einde genomen. Een spoedig redres is in de katoensector mogelijk, omdat men met een éénjarig gewas te maken heeft.

2. Het te verwachten prijsverloop voor Amerikaanse katoen.

Het is van eminent belang voor de ontwikkeling van het prijsverloop van ruwe katoen, dat krachtens de federale landbouwwetgeving het „Government Cotton Loan Program” eveneens geldt voor oogst 1951. De steunprijs voor oogst 1951 bedraagt voor middling 15/16 inch 30,93 c per lb. of 90 pCt van de pariteitsprijs, die aan het begin van het oogstjaar (1 Augustus) per 15 Juli 1951 wordt be-

rekend. De hoogste van de genoemde prijzen geldt als „basic loan rate”.

Ter verduidelijking diene, dat onder het begrip pariteitsprijs hier wordt verstaan, de prijs, die de katoenplanters dezelfde koopkracht ten aanzien van de door hen benodigde goederen verschafft, als overeenkomt met de koopkracht resulterend uit de katoenprijs in de basisperiode (Augustus 1909 tot Juli 1914).

In de loop van 1951 zijn maandelijks de navolgende pariteitsprijzen door het Bureau of Agricultural Economics vastgesteld:

15 Jan. 1951	— 32,98 c
15 Febr. 1951	— 33,11 c
15 Maart 1951	— 33,60 c
15 April 1951	— 33,73 c
15 Mei 1951	— 33,85 c
15 Juni 1951	— 33,98 c

Een pariteitsprijs van 33,98 c betekent een steunprijs voor middling 15/16 inch van 31,72 c, berekend als volgt:

pariteitsprijs per 15 Juni 1951:	33,98 c
loan rate voor middling 7/8” 90 pCt is	30,58 c
premie, gefixeerd door de Commodity Credit Corporation voor 15/16” boven 7/8”	1,25 c
	31,83 c

Het futures equivalent is ca 125 punten boven de loan rate. Op basis van hogergenoemde pariteitsprijs en de daarvan afgeleide steunprijs zou er een aanwijsbare minimumnotering zijn voor nieuwe oogst katoen op de New Yorker termijnmarkt ad 31,83 + 1,25 = 33,08 c per lb. In voorafgaande jaren werd steeds een opslag gecalculeerd van 100 punten boven de loan rate voor het futures equivalent, maar de behandelings- en transportkosten zijn gestegen. Derhalve is thans een premie van 125 punten juist.

Volgens de huidige stand van zaken kan er rekening worden gehouden met een bodem in de markt voor Amerikaanse katoen ad rond 33 c per lb op New York futures basis voor middling 15/16 inch. Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt, dat een geringe daling van de termijnmarkt beneden dit niveau zeer wel mogelijk is. Immers, het verschil van 125 punten tussen levering van katoen in Memphis, Tenn. tegen loan-voorwaarden en levering tegen een termijncontract in New York laat de omstandigheid buiten beschouwing, dat er aan het aandienen (tender) van katoen tegen een termijncontract bepaalde bezwaren kleven. In de praktijk kunnen deze bezwaren van die aard zijn, dat er van afgezien wordt katoen tegen termijncontracten aan te dienen.

Slot December N.Y. noteerde 13 Juli jl. 35,19 c. De termijnmarkt beweegt zich derhalve 2,19 c, d.i. ruim 6 pCt boven de pariteitsprijs van 15 Juni 1951. Maatgevend voor de oogst 1951 wordt evenwel de pariteitsprijs, die op 1 Augustus a.s. wordt vastgesteld per 15 Juli 1951. De loan rate zal echter, zoals de situatie zich thans laat aanzien, niet veel afwijken van die, welke per 15 Juni jl. is berekend.

Het is voor de gehele textielsector van groot belang met deze feiten op de hoogte te zijn. Er wordt door het „Government Cotton Loan Program” voor Amerikaanse katoen een bodem in de markt gelegd, die de cotton farmers behoedt voor catastrophale dalingen van de katoenprijzen. Er wordt daarmee echter tevens een stabilisatie van de katoenmarkt, niet alleen voor het ruwe product, maar tegelijkertijd voor de halffabrikaten en eindproducten, bereikt, die voor de gehele textielsector in al zijn geledingen van grote betekenis moet worden geacht. Een afglijden van de N.Y. termijnmarkt tot een dieptepunt van 4,91 c per lb. voor Juli N.Y., zoals dit in de grote crisis in de jaren dertig van deze eeuw plaatsvond (10 Juni 1932), is bij het huidige in de Verenigde Staten toegepaste systeem niet meer mogelijk.

Waarschijnlijk zal het aandeel van de Verenigde Staten

in de wereldproductie van ruwe katoen in het komende seizoen ca 48 pCt bedragen. Met een dergelijk aandeel heeft dit grote katoenproducerende land zijn dominerende plaats weer geheel ingenomen. De prijsontwikkeling voor Amerikaanse katoen is van doorslaggevende betekenis voor het prijsverloop van de overige soorten katoen op de wereldmarkt.

De noteringen voor de zgn. „outside growths” bewegen zich momenteel boven het prijsniveau van Amerikaanse nieuwe oogst katoen. Het aanpassingsproces moet zich nog voltrekken. In verschillende soorten, zoals bijv. Zuid-

Braziliaanse Sao Paulo katoen, waarvan oogst 1951 bijna uitverkocht is, zullen door de producenten hogere prijzen dan overeenkomt met de wereldmarktwaarde kunnen worden bedongen wegens het feit, dat de vraag uit consumptielanden, die over onvoldoende dollardeviezenmiddelen beschikken om hun gehele behoefte in de Verenigde Staten of Mexico te dekken, het aanbod overtreft.

De mogelijkheid bestaat, dat om dezelfde reden, evenals dit in 1949 bij een katoenoogst in de Verenigde Staten van 16.127.000 bn het geval was, de prijzen voor exoten vooralsnog boven het Amerikaanse prijspeil zullen blijven.

Arnhem.

W. KATS.

De Engelse Regering gaat vaste prijzen los maken

De vrije ondernemer houdt niet van vrije prijsvorming. Er zijn tenminste al zoveel uitzonderingen, die de doctrinaire verdedigers van vrije concurrentie nodig en nuttig achten, dat deze bewering niet te gewaagd lijkt. Eén van die uitzonderingen is het stelsel van „resale price maintenance”, prijshandhaving, waarbij de fabrikant of groot-handelaar vaststelt tegen welke prijzen zijn producten door de detaillist en anderen verkocht moeten worden, waarbij op niet-naleving van deze instructies sancties volgen, meestal in de vorm van een boycot. Soms is dit boycot van collectieve aard en ziet de detaillist zich voor het feit geplaatst, dat hij uitgesloten wordt van de levering van een groot aantal artikelen en zodoende in zijn broodwinning bedreigd wordt. Aan de andere kant brengen deze vastgestelde prijzen een starheid in de prijsvorming, die onder bepaalde omstandigheden ongewenst moet worden geacht, bijvoorbeeld in een periode waar alles er op aankomt de kosten van levensonderhoud omlaag te brengen en de efficiency van de distribuerende handel te verhogen.

De Engelse Regering heeft gemeend — de Lloyd Jacob-commissie had de wenselijkheid hiervan al in 1949 bepleit ¹⁾ — dit stelsel aan te moeten pakken en heeft een beknopt Witboek over deze materie gepubliceerd ²⁾, waarop het in de volgende parlementaire zitting actie hoopd te nemen. De hiernavolgende aantekeningen zijn gebaseerd op dit Witboek en de schermutselingen, die zich hierover in de Engelse pers afspeelen.

Eén punt, dat verschillende bladen naar voren brengen — een prachtpunt voor het Engelse politieke steekspel — is, dat de socialistische Regering eerst de hand maar eens in eigen boezem moet steken. De vakverenigingen met hun loyaliteitsstakingen en de „closed shop”, de genationaliseerde industrieën, die vaste (en steeds hogere) prijzen berekenen, ze geven meer stof voor een controverse over economische dictatuur, dan de verbruiksartikelen met vastgestelde prijzen, die in de eerste plaats slechts voor een minderheid van kwaliteitsartikelen gelden en veelal door het publiek gewaardeerd worden.

De voorstanders van het onwettig verklaren van prijshandhaving voeren aan, dat efficiënte kleinhandelaars en bepaalde groepen (de coöperatieve beweging bijv.) aan handen en voeten door deze praktijken gebonden worden en noodzakelijke en nuttige prijsverlagingen niet aan het publiek kunnen doorgeven op straffe van boycot (al of niet via bedrijfsorganisaties) of andere sancties: boetes, verlaging van marges, tijdelijke uitsluiting etc. Dit is sociaal en economisch ongewenst.

Hoe hoog slaat de Regering de argumenten vóór prijshandhaving aan?

Het antwoord op de vraag, hoe hoog de Regering de

¹⁾ „The Report of the Committee on Resale Price Maintenance”, Cmd 7696, London 1949.

²⁾ „A Statement on Resale Price Maintenance (being a trade practice which prevents shopkeepers from reducing certain prices to the public)”, London, June 1951.

argumenten voor prijsvaststelling aanslaat, moet, na lezing van deel II van het Witboek, luiden: „niet erg hoog”. Een vijftal argumenten wordt als „bijkomend” in het kort afgedaan en wat de oneerlijke concurrentie betreft, stelt de Regering zich op het standpunt, dat, *als het zover is*, er maatregelen overwogen kunnen worden om dit op zijn beurt te bestrijden, maar dat het geen reden is om nu aan de prijshandhaving vast te houden. Dat het publiek vastgestelde prijzen zou prefereren boven wisselende, wordt op laconieke wijze ontzenuwd. „Als dit zo zou zijn, behoeft de handel niet bevreesd te zijn voor prijsonderbieding, want dan zal het publiek wel blijven kopen bij de zaken, die de oude prijzen blijven berekenen”. Het Witboek gelooft daar echter niet in en ziet geen reden waarom de kopers niet van de lagere prijzen zouden profiteren als deze hun aangeboden werden. Dat aan het merkartikel schade zou worden berokkend, indien het tegen wisselende prijzen verkocht zou worden, schijnt niet door de ervaringen in de Verenigde Staten bevestigd te worden. Er zijn genoeg andere kenmerken voor het merkartikel naast de prijs, waaraan het publiek kan zien en weten wat het koopt:

Dat vaste prijzen tegelijkertijd redelijke prijzen zijn, wordt ontkend. Integendeel, vaste prijzen moeten onredelijk zijn. Van billijke prijzen mag men verwachten, dat ze variëren van winkel tot winkel, omdat de kosten, de kwaliteit van de service en tal van andere factoren — positie van de zaak, assortiment e.d. — van winkel tot winkel verschillen. Deze verschillen moeten in de prijzen tot uitdrukking worden gebracht.

„Prijsvaststelling houdt de prijzen van verscheidene artikelen laag” luidt één van de argumenten vóór prijshandhaving. Dat is zo, zegt de Regering; auto's zouden zeker in Engeland duurder zijn als ze thans tegen vrije prijzen verkocht zouden mogen worden; sigaretten waarschijnlijk ook. De Regering is daar erkentelijk voor en ze zal fabrikanten dan ook niets in de weg leggen om deze maximumprijzen te blijven vaststellen, „wanneer ze dit in het algemeen belang of in hun eigen belang op langere termijn wenselijk achten. Wij stellen zelf immers ook al maximumprijzen vast wanneer dit in het algemeen belang is. Wij hebben alleen bezwaar tegen minimumprijzen”. Hier preekt de vos wel op slimme wijze zijn passie!

Meer aandacht wordt, zoals gezegd, besteed aan het argument van oneerlijke concurrentie en de praktijken van „lossleaders”. De lokvogels zijn meestal de goede kwaliteitsartikelen, waarvan de vastgestelde prijzen alom bekend zijn. Zodra deze in een bepaalde zaak verlaagd worden, voeren andere zaken in het district zulke producten niet meer. Over en weer toegepast, leidt dit tot instabiliteit voor de fabrikanten, die hun omzetten op en neer zien gaan. De lage prijzen van merkartikelen met vastgestelde prijzen zijn juist gebaseerd op gelijkmatige productie en afzet. Een op ruime schaal toegepaste praktijk van lok-

vogels zal ook de positie van het merkartikel als zodanig aantasten, omdat handelaars niet willen blijven zitten met zulke artikelen, die kans lopen als lokvogels te worden gebruikt.

Het Witboek weerlegt dit argument met op te merken, dat de tijden veranderd zijn. Er is geen grote werkloosheid meer, waarbij een beperkte koopkracht keus moest maken tussen een overvloed van artikelen. Er is nu „full employment” en een sterke koopkrachtige vraag. Prijsonderbieding zal daarom niet op grote schaal plaatsvinden als prijs-handhaving verboden wordt. Dit is nogal inconsequent. Aan de ene kant overweegt de Regering wettelijke maatregelen om bepaalde prijsvoordelen aan de consument deelachtig te laten worden, aan de andere kant verwacht ze, dat de prijsonderbieding niet zo ernstig zal zijn onder de huidige omstandigheden. Het laat zich inderdaad aanzien — en dit geldt speciaal voor Engeland, dat in hoge mate van importen afhankelijk is en al aardig in een schaarste-economie zit —, dat de geneigdheid tot prijsconcurrentie gering zal zijn. Prijzen, ook voor merkartikelen, stijgen en terwijl nu de fabrikanten van deze artikelen met aanvaarde vaste prijzen zich nog excuseren, dat zeer tot hun spijt etc. etc. bepaalde prijsverhogingen noodzakelijk zijn, kan deze rem wel eens verdwijnen als de vaste prijzen uit de wereld geholpen worden. Tenzij de Regering weer in toenemende mate met prijsvoorschriften gaat werken.

Er zit o.i. een kern van waarheid in het argument, dat de advertentiekracht van lokvogels aanzienlijk vermindert als de „resale price maintenance” niet langer de vaste achtergrond is, waartegen ze goed uitkomen. Als variabele prijzen normaal zijn, zullen de fluctuaties in de orders voor merkartikelen erg meevallen.

De Regering is, zoals reeds vermeld, bereid redelijke uitzonderingsgevallen onder ogen te zien, als het principe van variabele prijzen daarbij gehandhaafd kan worden. Ze is echter van mening, dat in ieder geval regeling bij de wet te prefereren is boven eigenhandige maatregelen van bedrijfsorganisaties, waarop geen beroep mogelijk is en waarbij de rechtspositie van het slachtoffer, dat niet aan de wensen van de organisatie voldoet, zo onbevredigend is.

Amendementen op het Lloyd Jacob-rapport.

De regeringscommissie onder voorzitterschap van G. H. Lloyd Jacob stelde in 1949 voor om de collectieve sancties tegen overtreders van prijshandhavingsregelingen onwettig te verklaren. Individuele acties van fabrikanten om tot vastgestelde prijzen voor hun merkartikelen te komen bleven echter geoorloofd, mits zij niet de ontwikkeling van andere distributiemethoden beletten of de consument verhinderden profijt te trekken van verbeteringen in de distribuerende handel, die lagere kosten meebrachten, en via deze lagere prijzen.

In haar Witboek constateert de Regering nu, dat op verschillende manieren getracht is — in onderling overleg — het bedrijfsleven aan te moedigen zodanige veranderingen in zijn prijshandhavingsvoorzieningen te brengen, dat de aanbevelingen van de commissie in praktijk werden gebracht, doch dat dit overleg zonder resultaat is gebleven. Ze heeft zich daarom genoodzaakt gezien allereerst de collectieve prijshandhaving in al zijn vormen te verbieden als haar voorstellen dienaangaande een meerderheid in het parlement verwerven. Individuele prijshandhavingspraktijken zullen dan echter ook ongeoorloofd zijn, behalve voor zover alleen maximumprijzen worden vastgesteld. De Regering is van mening, dat dezelfde bezwaren, die tegen collectieve prijshandhaving bestaan, ook gelden voor individuele acties. Ze verhinderen, dat lagere kosten het publiek ten goede komen en sluiten evenzeer bijv. de coöperatieve beweging uit, zulke artikelen te voeren als ze daarop dividend wil uitkeren.

Vóór de voorstellen wet worden, zal er nog wel fel gedebatteerd worden en zal het scherpe protesten regenen. Speciaal de middenstanders zijn nu al in het geweer. Dit is niet verwonderlijk: recente publicaties in de „Board of Trade Journal” wijzen er duidelijk op, dat het groot-filiaalbedrijf en de andere vormen van geïntegreerde distributie nog steeds, en in vrij snel tempo, veld winnen op de individuele middenstanders, die hun positie meer en meer bedreigd zien. Deze ervaring doet de middenstand in verschillende landen op, ook in Nederland. Indiën en voor zover er prijsconcurrentie gevoerd zal worden, zal de voorgestelde doorbreking van prijshandhaving in Engeland hun geen goed doen. Als er daarom bij eventuele verkiezingen nog „zwevende” stemmen onder hen zouden zijn, heeft Labour hier gekozen voor de dringende roep van de vakverenigingen, die de krachtigst mogelijke actie op elk gebied wensen om de kosten van levensonderhoud omlaag te brengen. Monopolies, „restrictive practises”, ondernemerswinsten, zitten bij Labour vanzelfsprekend het eerst in de hoek waar de slagen vallen, waarbij andere factoren in hun economisch beleid echter wel eens vergeten worden.

London, 23 Juni.

J. F. VAN NETTEN.

BOEKBESPREKING

Herman Meyer, Op weg naar samenwerking in vrijheid. Een sociaal-economische studie over winstdeling met arbeiders op nieuwe grondslag. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1950.

De hoofdgedachten van dit boek zijn eigenlijk tweeërlei:

1. geeft het een felle critiek op de geleide economie en de ambtenarenstaat (inclusief de inkomensoverdracht d.m.v. belastingheffing), waartegenover dan de staat wordt gesteld, waar de vrijheid heerst en kan heersen, omdat zij op samenwerking van zich verantwoordelijk voelende mensen berust;
2. pleit het voor een stelsel van winstdeling met arbeiders (door de wet opgelegd), waarbij de voor de arbeiders bestemde winsten, vóór de verdeling, in een pool, die zich over de winsten van het gehele bedrijfsleven uitstrekt, worden verzameld.

Het is een overwegend economische beschouwing geworden, ondanks de omstandigheid, dat ook wel op het terrein van andere takken van wetenschap wordt overgegaan; niet altijd in het voordeel van dit werk. Zo zou o.i. het gehele hoofdstuk V, getiteld „De klassenstrijd”, gevoelig kunnen worden gemist. Als arbeidsrechtelijke studie van de arbeidsverhouding is dat hoofdstuk toch weinig diepgaand en vertelt het niets nieuws. Ook in de andere hoofdstukken, die aan de „hoofdschotel” (het winstdelingsplan) vooraf gaan, zou een sterke beknopting het boek ten goede gekomen zijn.

Zoals reeds opgemerkt, heeft dit werk vooral een economische signatuur. De schrijver is echter op zijn best, als hij in de gloed van zijn verontwaardiging tegen de ambtenarenstaat te keer gaat. Op het terrein van de theoretische economie is hij minder overtuigend. Dit vloeit vooral voort uit het niet zuiver omlijnen van het winstbegrip, dat voor deze studie toch van zo groot belang is. Wel wordt de ondernemer gedefinieerd als degene, die bedrijfsrisico's aanvaardt of verwerpt (blz. 24), wel wordt o.a. op blz. 267 opgemerkt, dat winst tot stand komt „door juiste beoordeling van risico's en van de smaak van het publiek”, zodat de ondernemersfunctie dus wordt aangewezen als winstvervoorzakend, maar op talloze plaatsen blijkt een grote verwarzing tussen winst en kapitaalrente.

Zo lezen wij op blz. 119: „Indien de kosten van een product 50 pCt arbeidsloon zijn... dan zal de gemaakte winst voor 50 pCt te danken zijn aan de prestatie van de arbeider...”. Op blz. 50 zegt de schrijver, dat de kapitaalrente gevolg is van een juiste beoordeling van het risico en ook in het dan volgend betoog haalt hij ondernemer en kapitalist, resp. winst en kapitaalrente door elkaar (blz. 51). Wonderlijk is ook, dat hij degenen, die de arbeider functioneel niet winstvormend achten, toevoegt: „Al dergelijke overwegingen gaan uit van de mening, dat winst als „Kapitalzins” een theoretisch te motiveren aandeel in de opbrengst zou 'wezen” (blz. 267). En dat hij bepleit om de arbeiderswinst aandelen te bepalen vóór aftrek van een primair dividend geeft al een heel vreemd beeld van schrijvers winstbegrip.

Wij meenden, dat nu toch zo langzamerhand wel in de wereld der economie overeenstemming bestond over het kostenkarakter van de beloning van de kapitaalsdienst, onverschillig of dit kapitaalsinkomen al of niet contractueel gegarandeerd is.

Men had ook in een pleidooi voor winstdeling graag gezien, dat de schrijver nog wat dieper getast had. Wat lag bijv. meer voor de hand in een boek, dat zoveel aandacht schenkt aan het overheidsingrijpen, dat de vraag besproken was of er ook winsten gemaakt worden, die niet door de ondernemer werden veroorzaakt. Over institutionele winsten wordt echter niet gerept. Ook niet over de vraag of de onderneming nu eigenlijk een privaateconomisch doel heeft, dan wel — al of niet bevorderd door de overheidsinvloed — een sociaal-economisch doel.

Ook op de betekenis van het risico wordt vrijwel niet ingegaan. Het is bekend, dat in tal van beschouwingen over winstdeling het risico juist een grote rol speelt. De redenering is dan of dat de arbeider geen risico loopt en daarom geen zelfde aanspraak op een winstaandeel heeft als de kapitaalverschaffer, of dat hij eveneens een risico loopt en dus wel voor winstdeling in aanmerking komt. Dit punt had de schrijver er misschien toe gebracht eens de invloed van de bedrijfsgrootte, welke voor de mate van risico van belang is, in beschouwing te nemen. Van de bedrijfsgrootte waren wij dan misschien op de betekenis der „user cost” gekomen, waardoor de stelling, dat de arbeidersinkomens lager zijn dan economisch noodzakelijk (o.a. op blz. 202 te vinden) misschien in de pen was gebleven. Als de schrijver, die de uitkeerbare winst met de arbeiders wil delen, het primaire dividend als kosten zou beschouwen en het voor de „user cost” benodigde zou reserveren, dan zou hij misschien niet veel meer te verdelen vinden — althans niet in de grotere ondernemingen.

In zijn critiek op de grensproductiviteitstheorie ontbreekt de erkenning, dat de arbeid functioneel geen winst veroorzaakt, zij het dan dat het mogelijk is, dat door een foutieve loonvaststelling de mogelijkheid bestaat, dat ook de grensonderneming nog winst maakt. Deze mogelijkheid is echter tegenwoordig vrijwel slechts van theoretische betekenis, want de economische en politieke macht van de arbeider is zo groot, dat voor een loonvaststelling beneden het economisch mogelijke niet gevreesd hoeft te worden. Als de schrijver de arbeider dan ook nog altijd de zwakste partij acht (blz. 207) is er alle aanleiding daar een groot vraagteken achter te plaatsen en als hij als leidend beginsel voor zijn winstdelingsstelsel de leuze „Betaal Uw arbeider wat de nijverheid kan dragen” kiest (blz. 206), dan kan de kanttekening geplaatst worden, dat daar geen winstdeling voor nodig is en dat er veel kans is, dat er al meer loon betaald moet worden dan een gezonde economische ontwikkeling toelaat.

De schrijver verdedigt overigens de winstdeling in het belang van de afzet (doordat de massa te weinig koopkracht heeft om de door de sterke technische vooruitgang zo grote productie af te nemen). Nu kan inderdaad de conjuncturele ontwikkeling gebaat worden met een ver-

groting van de consumptiemogelijkheden. Maar niet in alle omstandigheden. In deze na-oorlogse jaren bijv. al beslist niet. Hier was dus weer een diepergaande analyse nodig, voor verschillende situaties. Dan was misschien een spaarregeling — zoals in het sterk door schrijver bestreden plan Romme en Van Den Brink — er beter afgekomen.

Over de uitwerking van het eigenlijke verdelingsplan, dat zeer vernuftig geconstrueerd is, slechts enkele opmerkingen:

Het is o.i. onjuist, dat extra afschrijvingen en reserveringen niet meer zouden mogen geschieden (blz. 210). Komt het ondernemingsbelang er niet meer op aan?

Dat de werkers in goed geleide en gezond gefinancierde ondernemingen een voorsprong moeten krijgen (blz. 219) leidt direct tot de opmerking, dat het meer voor de hand ligt hierbij degenen te bedenken, die voor die goede leiding en financiering aansprakelijk waren. Deze zijn vermoedelijk echter uitgeschakeld, want de schrijver beperkt de winstdeling tot een zekere loon- of salarisingrens (blz. 218)!

Merkwaardig is ook, dat iemand, die zo gekant is tegen ambtenarij, door commissies van deskundigen de boekprijzen van grondstoffen, half- en eindfabrikaat (van alle ondernemingen!) wil laten vaststellen (blz. 227).

En tenslotte nog dit, is er nu werkelijk zoveel verschil tussen deze winstdeling via een pooling over het gehele bedrijfsleven en een inkomenoverdracht d.m.v. belastingheffing? Het lijkt nog al breed uitgemeten!

Nijmegen.

Dr. J. J. UHL.

GELD- EN KAPITAALMARKT

Geldmarkt.

In het begin van de verslagweek vonden op de geldmarkt enige verschuivingen plaats, verband houdend met de storting op de Philips-emissies. De repercussie was echter niet al te groot, dank zij de over het algemeen aanzienlijke liquiditeit der banken, die een beroep op de markt in de meeste gevallen onnodig maakte.

In het verdere verloop van de week bleef de geldmarkt vrij ruim. Augustuspapier noteerde $1\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{8}$ pCt, September/October $1\frac{3}{8}$ pCt laten en November/December $1\frac{3}{8}$ — $\frac{7}{10}$ pCt. De callgeldnotering bleef de gehele week op 1 pCt gehandhaafd.

Kapitaalmarkt.

Dat tegenwoordig de beleggers met weinig égarde worden behandeld, zowel van de zijde van de Overheid als van het bedrijfsleven, werd gedurende de beide laatste weken op treffende wijze geïllustreerd. Bij de door de Tweede Kamer aanvaarde belastingwijzigingen werd de vennootschapsbelasting als sluitpost gebruikt. Hierbij bleek een tarief van 52 pCt (thans 40 pCt) voor de grootste n.v.'s nodig te zijn om aan het in totaal vereiste bedrag toe te komen en de verzachtingen op te vangen, die ten aanzien van de andere belastingverhogingen werden aangebracht.

In de tweede plaats werd de aandacht ter beurze sterk getrokken door de gang van zaken bij de emissie der 4 pCt dollarobligaties Philips. Aanvankelijk werden deze stukken tegen 108 pCt aangeboden, later tegen 106 pCt, en deze week werd de koers door de onderneming verlaagd tot 102½ pCt, om de inschrijving te stimuleren. Zij, die aan het begin intekenden, hebben dus in enkele weken tijds reeds een koersverlies van 5½ pCt geleden.

De f 4 mln 4 pCt obligatielening Haarlem, die daags na de herziening van het rentegamma werd aangekondigd, werd niet voltekend. Inmiddels gaat thans de provincie Zuid-Holland f 5 mln 4 pCt obligaties emitteren. De Staat plaatste de afgelopen week f 322 mln aan onderhandse 4 pCt leningen ter consolidatie van 5-jarige 3½ pCt schat-

kistbiljetten van levensverzekeringmaatschappijen en pensioenfondsen, waaraan een consolidatieclausule verbonden was.

	13 Juli 1951	20 Juli 1951
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	145,8	145,1
Industrie	208,7	208,6
Scheepvaart	161,7	160,2
Banken	118,7	117,4
Indon. aandelen	49,6	48,9
Aandelen.		
A.K.U.	171	171½
Philips	167½	168
Unilever	242½/4	246
H.A.L.	165	162
Amsterdam Rubber	116½	115¾/4
H.V.A.	120	117
Kon. Petroleum	278	278
Staatsobligaties.		
2½ pCt N.W.S.	72 ¹³ / ₁₆	72 ³ / ₄
3—3½ pCt 1947	88 ¹ / ₈	87 ⁷ / ₈
3 pCt Invest. certif.	89 ⁵ / ₈	89 ³ / ₄
3½ pCt 1951	95½	95
3 pCt Dollarlening	98 ¹ / ₄	97

J.C.B.

DE BELGISCHE GELD- EN KAPITAALMARKT IN JUNI 1951

Met ingang van 5 Juli verlaagde de Nationale Bank de officiële discontovoet van 3¾ pCt tot 3½ pCt. Die maatregel kwam eerder onverwacht, te meer daar zopas door de Bankcommissie nog werd verklaard, dat er in de huidige omstandigheden geen aanleiding bestaat tot een vermindering van de speciale liquiditeitscoëfficiënten van de banken (zie citaat verder in dit overzicht) en ook de Nationale Bank de andere facetten van de restrictieve kredietpolitiek (beperking van herdisconto en van visum, aanmaning aan de banken tot voorzichtigheid) niet van uitzicht deed veranderen. Wat er ook van zij: de maatregel is alleszins van aard om de indruk van ontspanning die, zoals in de vorige kroniek ¹⁾ werd signaleerd, op de markt merkbaar is, te versterken. Ook het koersverloop op de obligatiemarkt zal waarschijnlijk in gunstige zin worden beïnvloed en de rentevoet op de langere termijn zal ietwat lager komen te liggen.

De Bankcommissie nam op 12 Juni (Belg. Stbl. van 17 Juni 1951) al even onverwacht een uitvoeringsbeslissing inzake het reglement van 11. October 1949, waardoor dit laatste principieel in voege werd gesteld. Zoals bekend werd het van kracht worden van het reglement van 11 October 1949, dat een versoepeling inhield van de oude basisregeling van Januari 1946, uitgesteld omdat naar het oordeel van de Bankcommissie de economische omstandigheden geen versoepeling rechtvaardigden.

Bij nader toezien werden aan de uitvoeringsbeslissing nochtans dusdanige overgangsbepalingen toegevoegd, dat althans voor de middelmatige en de grootbanken aan het oude basisreglement van 29 Januari 1946 geen belangrijke wijzigingen worden gebracht. De speciale liquiditeitscoëfficiënt (de zgn. dekkingscoëfficiënt, d.i. de verhouding van de thesauriemiddelen, daggeld en het speciale schatkistpapier tot de deposito's en crediteuren) blijft voor de banken van middelmatige grootte bepaald op 60 pCt en voor de grootbanken op 65 pCt. In de motivering van het besluit wordt overigens uitdrukkelijk verklaard „dat de algemene kredietpolitiek niet toelaat, tot nader

orde, het globaal van de reglementaire dekkingen te verminderen, noch voor belangrijke bedragen door te gaan met de vervanging van certificaten van de vlottende schuld van de Belgische Schatkist door meer gediversifieerde beleggingen in overheidspapier”.

In feite wordt thans toegestaan, dat de aan publiekrechtelijke kredietinstellingen verleende daggelden volledig in de dekking zouden worden opgenomen, hetgeen voorheen enkel in zekere mate mocht gebeuren. Verder zullen de regionale banken voortaan voor een maximum bedrag van fr. 10 mln ter beurse genoteerde schatkistcertificaten met maximum twee jaar looptijd mogen aanwenden om de dekking te vormen. In de grond betreft het hier grotendeels een officiële bekrächtiging van een bestaande toestand. De regionale banken hadden immers reeds vroeger van de Bankcommissie verschillende individuele afwijkingen aan de regeling van Januari 1946 bekomen, waaronder o.a. de gedeeltelijke belegging in meer rentend papier. Zoals bekend voorziet de regeling van Januari 1946, dat de dekking principieel moet worden gevormd door speciaal schatkistpapier met een looptijd van 4 maanden en 1 jaar, dat resp. 1⁵/₁₆ pCt en 1¹⁵/₁₆ pCt opbrengt.

In de loop van de maanden Mei en Juni werden aanzienlijke wijzigingen gebracht aan de Belgische wisselreglementering. Aanleiding daartoe was de recente evolutie van de goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank.

Goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank van België.

(in miljoenen francs)

	28 Dec. 1950	28 Juni 1951	Beweging
Goudvoorraad	29.369	29.307	— 62
Voorraad dollars en Zw. fr.	1.130	313	— 817
Vordering op E.B.U.	2.203	735	— 1.468
Netto tegoed in betalingsaccorden ..	3.953	10.678	+ 6.725
Totaal	36.655	41.033	+ 4.378
Verplichtingen tegenover het buitenland	1.373	1.257	— 116

Uit bovenstaande tabel blijkt de sterke toeneming van het tegoed in de betalingsaccorden (hoofdzakelijk de E.B.U.-landen) en de daling van de voorraad dollars en Zw. francs. Beide bewegingen gaven aanleiding tot ingrijpen van de Nationale Bank. Ingevolge de stijging van de vorderingen op de E.B.U.-landen werden in April door de Nationale Bank beperkingen ingesteld op de verlening van het visum voor in verband met uitvoer naar de E.B.U.-landen getrokken bankaccepten. Het feit, dat België de langs Zwitserland naar België teruggezonden Belgische bankbiljetten in goud buiten de E.B.U.-verrekeningen moet afdekken, had tot gevolg, dat de Nationale Bank op 1 Mei het gebruik door de E.B.U.-landen van biljettenrekeningen voor betaling van goederenimport uit de B.L.E.U. afschafte. Tevens werd van 29 Mei af aan de Belgische banken en wisselagenten verboden nog verder arbitrageverrichtingen te doen tussen Zw. francs en dollars. Daar het bleek, dat via de biljettenrekening in de jongste maanden een belangrijke verdoken kapitaalvlucht plaatsvond, werd op 21 Juni het gebruik van de biljettenrekening ook voor de landen buiten de E.B.U. afgeschaft. Ook werd van 18 Juni af de aanwending door buitenlanders van de zgn. rekeningen B (of de vrije rekeningen) beperkt. Al met al werd in de jongste maanden de Belgische wisselreglementering heel wat verscherpt. De belangrijkste oorzaak van die stap terug blijkt te liggen in de verdoken kapitaalvlucht, die niet alleen de goud- en deviezenvoorraad aantastte maar tevens het aanbod van vers geld op de binnenlandse kapitaalmarkt sterk deed teruglopen.

Kapitaalmarkt.

Op de obligatiemarkt bleef de licht dalende tendentie verder behouden. De in vorig overzicht aangekondigde

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 20 Juni 1951.

lening van de Nationale Maatschappij voor Waterdistributie werd tamelijk vlot geplaatst. Op 9 Juli werden de inschrijvingen opengesteld op een lening van hetzelfde type, maar ditmaal uitgegeven door de Brusselse Intercommunale Waterleidingmaatschappij. Op dezelfde datum werd eveneens een stedenlening aangeboden. Het is nu welhaast drie jaar geleden, dat door de steden nog beroep op de kapitaalmarkt werd gedaan. Het papier is van het 4,5 pCt type, dat tegen 96,5 pCt werd uitgegeven, en na 5 jaar terugbetaalbaar is à 102 pCt en na 10 jaar à 105 pCt. Het reële rendement bedraagt 5,68 pCt na 5 jaar en 5,35 pCt na 10 jaar.

Rentestand op de obligatiemarkt 1).

(in pCt per einde maand)

Looptijd	Juni 1950	Dec. 1950	Maart 1951	Juni 1951
Staatsobligaties Langlopende	4,38	4,53	4,65	4,68
Schatkistcertificaten 8 à 9 j.	4,63	4,92	5,15	5,24
Kasbons steden 5 à 6 j.	4,49	4,66	5,32	5,37
Kasbons parastatale instellingen ca 9 jaar	—	—	5,38	5,41
Private obligaties 10 à 12 j.	5,43	5,69	5,90	6,08

1) Reële rendementen — rekening gehouden met agio of disagio tegenover terugbetalingsprijs.

Op de aandelenmarkt bleef de bedrijvigheid op een eerder matig peil. Ook het koerspeil onderging weinig veranderingen. Nieuwe emissies van aandelen hadden niet plaats.

Koerspeil op de aandelenbeurs te Brussel.

(1936-'38 = 100)

	Einde 1950	Einde Maart 1951	Einde Mei 1951	Juni 1951
Industriële aandelen	172	194	188	190
Openbare nutsbedrijven	146	168	169	171
Koloniale aandelen	325	350	354	349
Gemiddelde van alle genoemde aandelen	188	209	206	206

Brussel.

V. VAN ROMPUY.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste-posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Vorderingen en geldwaardige papieren, tulden in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening in courant
18 Juni '51	1.193.661	738.680	2.215	215.888	171.355
25 Juni '51	1.193.583	794.777	1.759	255.831	171.920
2 Juli '51	1.193.708	794.044	2.835	254.139	200.801
9 Juli '51	1.193.824	776.861	2.935	264.671	197.270
16 Juli '51	1.193.948	657.710	2.488	280.822	199.565
23 Juli '51	1.194.091	675.920	3.205	273.432	204.884

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldu in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldu voortvloeiende uit betalings-accorden	Andere saldu van niet-ingezetenen
8 Juni '51	2.675.485	2.127.274	—	1.548.690	275.684	113.291
15 Juni '51	2.692.688	2.193.123	—	1.548.690	318.331	113.111
2 Juli '51	2.787.885	2.326.164	—	1.548.690	382.331	112.917
9 Juli '51	2.749.326	2.350.639	1.450	1.547.690	425.291	111.231
16 Juli '51	2.741.804	2.247.559	—	1.547.690	290.408	110.859
23 Juli '51	2.744.375	2.256.351	2.619	1.547.690	326.444	110.372

WERKLOOSHEID EN WERKVERRUIMING IN NEDERLAND 1).

Maand	Geheel werklozen	Geheel wachtgelders	Geregistreerde D.U.W.-arbeiders 2)
30 Juni 1950	46.518	285	17.724
31 Juli 1950	46.875	239	13.685
31 Aug. 1950	48.423	164	12.857
30 Sept. 1950	49.885	118	10.304
31 Oct. 1950	48.512	172	20.779
30 Nov. 1950	56.584	522	25.217
31 Dec. 1950	80.904	2.156	31.800
31 Jan. 1951 3)	83.200	1.700	31.800
28 Febr. 1951	66.700	900	36.600
31 Mrt. 1951	57.800	500	32.700
30 April 1951	53.400	200	28.000
31 Mei 1951	46.800	300	22.300
30 Juni 1951	43.200	400	17.700

1) Bron: „Statistisch Bulletin C.B.S.“

2) Incl. vorstwerklozen, zieken, arbeiders, die ongevallenuitkering ontvingen, benevens een aantal personen, dat in het „vrije bedrijf“ werk vond, zonder dat de arbeidsbureaux hiervan tijdig bericht ontvingen.

3) Van 31 Januari 1951 af zijn de cijfers afgerond op honderdtallen.

GECOMBINEERDE MAANDSTAAT VAN DE DRIE NEDERLANDSE GROTE BANKEN EN VAN HET NEDERLANDSE-BEDRIJF VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ 1).

(in miljoenen guldens).	Nederl. banken		Nederl. banken en Nederl. Handel-Mij.	
	30 April 1951	31 Mei 1951	30 April 1951	31 Mei 1951
Activa:				
Kas, cassiers en daggeldeningen	78	116	93	130
Nederlands schatkistpapier	1.653	1.564	2.252	2.107
	1.731	1.680	2.345	2.237
Ander overheidspapier	53	60	66	98
Wissels	13	11	25	20
Bankiers in binnen- en buitenland	115	111	180	163
Prolong. en voorsch. tegen effecten	53	54	69	69
	234	236	340	350
Debiteuren	749	784	910	948
Effecten en syndicaten	35	35	40	39
Deelnemingen (incl. voorschotten)	18	18	27	28
	802	837	977	1.015
Gebouwen	4	4	11	10
Diverse rekeningen	—	—	—	—
Belegde bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2.771	2.756	3.674	3.614
Passiva:				
Crediteuren	2.134	2.086	2.740	2.695
Wissels	23	24	23	25
Deposito's op termijn	306	330	486	502
Kassiers en genomen daggeldeningen	3	9	3	11
Diverse rekeningen	69	68	111	69
Bestemmingsreserven	1	1	1	1
	2.536	2.518	3.364	3.303
Aandelenkapitaal	160	160	211	211
Reserve	77	77	100	100
	2.771	2.756	3.674	3.614

1) In verband met afrondingen behoeft de som der afzonderlijke posten niet met het eindtotaal overeen te stemmen.

INTERIM-PRIJSINDEXCIJFERS VAN HET GEZINSVERBRUIK IN NEDERLAND 1) 2).

(1949 = 100)

	15 Juni 1950	15 Juli 1950	15 Aug. 1950	15 Sept. 1950	15 Oct. 1950	15 Nov. 1950	15 Dec. 1950	15 Jan. 1951	15 Febr. 1951	15 Mrt. 1951	16 Apr. 1951	15 Mei 1951	15 Juni 1951 3)
Totaal	108	108	109	111	113	113	113	113	115	117	122	122	121
Voedingsmiddelen	112	110	110	113	113	112	113	112	113	122	124	124	123
Kleding	109	111	112	118	121	122	124	128	137	143	146	142	138
Schoeisel	108	108	109	116	117	119	120	127	137	141	147	143	141
Reiniging	99	99	99	101	102	102	102	102	106	107	115	115	117
Woningn. en huuraad	107	108	109	114	117	118	118	122	127	133	138	136	135
Over. groepen, incl. huur	105	106	106	110	110	110	107	108	109	113	112	113	113
Huur	100	100	100	100	100	100	100	115	115	115	115	115	115

1) Volgens huishoudrekeningen over 1949 van geschoolde arbeiders, voorlieden, lagere kantoorbedienden en ambtenaren, met in 1949 een bruto-weekloon van f 50 tot f 60 per week; met een gemiddelde gezinsgrootte van 4 en voorts wonende in de middelgrote en kleine steden van ons land.

2) Prijzen waargenomen in de gemeenten Groningen, Enschede, Arnhem, Urecht, Zaandam, Tilburg, Dongen, Eindhoven en Heerlen.

3) Voorlopige gegevens.

vacatures

Voor de gecoördineerde administratie van sociale uitvoeringsorganen in de bouwnijverheid wordt op korte termijn gezocht een

DIRECTEUR

Vereisten: Kennis van de sociale wetgeving en ervaring in de verschillende onderdelen daarvan, administratief inzicht, organisatietalent en representatief in optreden, tact om met talrijk personeel om te gaan en gevoel voor verhoudingen in het organisatiewezen.

Brieven met volledige inlichtingen in te zenden onder no. E.-S.B. 30-1, Bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Burgemeester en Wethouders der gemeente ZAANDAM roepen sollicitanten op voor de functie van

Wetenschappelijk assistent

in de rang van commies (salarisgrenzen f 3696.— tot f 4560.—, vermeerderd met de bekende verhogingen) bij het Sociografisch Bureau der negen Zaaugemeenten.

Gegadigden dienen in elk geval het candidaats-examen in de Sociografie of Economie afgelegd te hebben of moeten cand. ir. zijn met stede-bouwkundige opleiding.

Zij, die het doctoraal-examen in een dezer vakken afgelegd hebben genieten de voorkeur.

Sollicitaties in te zenden bij de Burgemeester van Zaandam binnen 14 dagen na verschijning van dit blad.

beschikbare krachten

Jongeman

27 jaar, in het bezit van diploma M.O. Staathuishoudkunde en Statistiek zoekt functie op econ.-statistisch terrein. Ook bereid tot het geven van avondlessen. Br. onder no. E.-S.B. 30-3, Bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hen-nipman, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W. Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries, Prof. J. Zijlsma.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60; voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10

Abonnementen worden aangenomen door de boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

beschikbare krachten

ECONOOM

in October afgestudeerd aan Univ. v. A'dam en reeds ruim 9 maanden vergeefs zoekende naar passende werkkring, zou gaarne in contact komen met iemand, die hem em-plooi wil verschaffen, ongeacht wat en waar, event. ook tijdelijk. Br. onder no. E.-S.B. 30-2, Bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Nederlandsche Handel-Maatschappij, n.v.

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32

Meer dan 100 kantoren in
binnen- en buitenland

REISDEVIEZEN

Onze brochure „Met vakantie naar het buitenland”
is kosteloos verkrijgbaar

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.)
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

□

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26.— per jaar,
voor België/Luxemburg f 28.— per jaar, te voldoen door storting van
de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te
Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijkdelen (per zee-post) f 26.—, overige
landen f 28.— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden
beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

□

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk,
Rotterdam (W.).

□

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300,
toestel 6). Advertentie-tarief f 0,43 per mm. Contract-tarieven op
aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60
per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs.